

Rosja

Przewodnik po rynku

ROSJA
PRZEWODNIK PO RYNKU

© PAIH S.A.

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny.
Została opracowana na podstawie informacji uznanych za wiarygodne
i nie stanowi wykładni ani opinii prawnej.

PAIH S.A. nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania
zamieszczonych w niniejszej publikacji informacji oraz za możliwe
konsekwencje jakichkolwiek działań podjętych w oparciu o te informacje.

Wydawca: Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A.

Warszawa, październik 2018 r.

Spis treści

I.	Informacje ogólne o Federacji Rosyjskiej	5
II.	Ustrój polityczny Federacji Rosyjskiej	8
III.	Podstawowe informacje gospodarcze.	11
IV.	Główne bogactwa naturalne	18
V.	Główne sektory gospodarki	21
VI.	Infrastruktura transportowa.	24
VII.	Formy prowadzenia działalności gospodarczej	27
VIII.	Sądownictwo w Rosji z udziałem przedsiębiorców zagranicznych	43
IX.	System podatkowy	48
X.	Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze ekonomicznym	57
XI.	Dwustronna współpraca gospodarcza Rosji i Polski	60
XII.	Eksport/Import – uwarunkowania.	63
XIII.	Zachęty / bariery wejścia na dany rynek	70
XIV.	Zamówienia publiczne	74
XV.	Kultura Biznesowa	77
XVI.	Przydatne kontakty.	79

I. Informacje ogólne o Federacji Rosyjskiej

Federacja Rosyjska jest największym państwem na świecie pod względem powierzchni (17 075 400 km²) oraz szóstym pod względem wielkości w całej historii świata. Obecnie liczy 146 877 088 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 8,56 osób/km².

W Rosji 1114 miejscowości posiada prawa miejskie. Szesnaście największych miast Rosji liczy ponad milion mieszkańców, przy czym Moskwa jako jedyne miasto liczy ponad 12 mln mieszkańców i jest największym miastem Rosji i zarazem całej Europy, w 22 miastach mieszka od 500 tys. do 1 mln ludzi, w 41 miastach mieszka od 250 tys. do 500 tys. osób, w 91 miastach od 100 tys. do 250 tys., w 155 miastach od 50 tys. do 100 tys. osób, a w 789 miastach mieszka poniżej 50 tys. osób. Do największych miast Rosji należą: Moskwa, Petersburg, Nowosybirsk, Jekaterynburg, Niżny Nowogród, Kazań, Czelabińsk, Omsk, Samara, Rostów nad Donem.

Rosja graniczy z Norwegią (196 km), Finlandią (1313 km), Estonią (290 km), Łotwą (292 km), Białorusią (959 km), Ukrainą (1576 km), Gruzją (723 km), Azerbejdżanem (284 km), Kazachstanem (6846 km), Chinami (3645 km), Mongolią (3441 km), Koreą Północną (17,5 km) oraz Litwą (227 km) i Polską (210 km) – z dwiema ostatnimi poprzez obwód kaliningradzki. Graniczy także z kilkoma państwami poprzez Morze Bałtyckie, Morze Czarne, Morze Kaspijskie, Morze Ochockie z Japonią (dzieli tylko 4 km) oraz poprzez Morze Beringa (Cieśnina Beringa) z USA (dzieli 4 km). Długość granic lądowych wynosi 20 241,5 km, granic morskich – 37 653 km.

Językiem urzędowym Rosji jest język rosyjski. Według różnych szacunków, posługuje się tym językiem na świecie 250-300 milionów osób. Mimo coraz lepszej znajomości języka angielskiego wśród Rosjan,

w przypadku kontaktów biznesowych zdecydowanie zalecane jest stosowanie języka rosyjskiego. Zgodnie z art. 68 § 2 rosyjskiej konstytucji, republiki mogą wprowadzać na swoim terytorium dodatkowe języki urzędowe. Obecnie status języka urzędowego posiada oprócz rosyjskiego 27 innych języków.

Klimat jest przeważnie kontynentalny strefy umiarkowanej i podbiegunowej, na niewielkim obszarze wschodniego wybrzeża klimat monsunowy, a nad Morzem Czarnym klimat podzwrotnikowy typu śródziemnomorskiego. Około 70% powierzchni Rosji należy do zlewiska Oceanu Arktycznego, 20% do Oceanu Spokojnego, 8% przypada na obszar bezodpływowy Wołgi (zlewisko Morza Kaspijskiego), pozostałe 2% to zlewisko mórz Oceanu Atlantyckiego. Łącznie w Rosji jest 2 562 489 wielkich i małych rzek o długości łącznej 8 373 606 km, w tym 120 tys. rzek o długości ponad 10 km i długości łącznej 2,3 mln km. Najdłuższymi rzekami Rosji są: Lena (4400 km), Ob (4338 km), Irtysz (dopływ rzeki Ob, 4248 km, 2010 km w Rosji), Jenisej (4102 km), Wołga (3690 km), Dolna Tunguzka (dopływ rzeki Jenisej, 2989 km), Amur (2824 km), Wiluj (dopływ rzeki Lena, 2650 km), Oleniok (2292 km), Ałdan (dopływ rzeki Lena, 2273 km), Dniepr (2200 km, 485 km w Rosji), Kołyma (2129 km) i Don (1950 km). Wołga jest najdłuższą rzeką europejskiej części Rosji, a zarazem całej Europy.

Federalizacja i podział terytorialny

Federalny charakter Rosji oznacza, że w jej skład wchodzi następujące podmioty: republiki, kraje, obwody, miasta znaczenia federalnego, autonomiczny obwód i okręgi autonomiczne. Status republiki zostaje określony w Konstytucji Federacji Rosyjskiej jak i w konstytucji danej republiki. W przypadku pozostałych podmiotów, ich status określony zostaje w Konstytucji Federacji Rosyjskiej oraz w statutach. W 2000 r. dokonano dodatkowego podziału, tworząc okręgi federalne. Obecnie istnieje 8 okręgów federalnych i 12 regionów ekonomicznych, wymienione w poniższych tabelach.

Okręgi federalne

Nr	Nazwa polska	Nazwa rosyjska	Stolica
1	Centralny Okręg Federalny	Центральный федеральный округ	Moskwa

2	Południowy Okręg Federalny	Южный федеральный округ	Rostów nad Donem
3	Północno-Zachodni Okręg Federalny	Северо-Западный федеральный округ	Petersburg
4	Dalekowschodni Okręg Federalny	Дальневосточный федеральный округ	Chabarowsk
5	Syberyjski Okręg Federalny	Сибирский федеральный округ	Nowosybirsk
6	Uralski Okręg Federalny	Уральский федеральный округ	Jekaterynburg
7	Nadwołżański Okręg Federalny	Приволжский федеральный округ	Niżny Nowogród
8	Północnokaukaski Okręg Federalny	Северо-Кавказский федеральный округ	Piatigorsk

Źródło: wikipedia.org

Regiony ekonomiczne.

Nr	Nazwa polska	Nazwa rosyjska
1	Centralny region ekonomiczny	Центральный экономический район
2	Centralno-Czarnoziemny region ekonomiczny	Центральночернозёмный экономический район
3	Wschodniosyberyjski region ekonomiczny	Восточносибирский экономический район
4	Dalekowschodni region ekonomiczny	Дальневосточный экономический район
5	Północny region ekonomiczny	Северный экономический район
6	Północnokaukaski region ekonomiczny	Северокавказский экономический район
7	Północno-Zachodni region ekonomiczny	Северозападный экономический район
8	Powołżański region ekonomiczny	Приволжский экономический район
9	Uralski region ekonomiczny	Уральский экономический район
10	Wołżańsko-Wiacki region ekonomiczny	Волго-Вятский экономический район
11	Zachodniosyberyjski region ekonomiczny	Западносибирский экономический район
12	Kaliningradzki region ekonomiczny (SSE)	Калининградский экономический район

Źródło: wikipedia.org

II. Ustrój polityczny Federacji Rosyjskiej

Podstawą ustroju prawno-politycznego Federacji Rosyjskiej jest Konstytucja Federacji Rosyjskiej z 1993 roku. Zgodnie z tą ustawą zasadniczą, Rosja jest demokratycznym federalnym państwem prawnym z republikańską formą rządów. W praktyce główną rolę ustrojową w systemie politycznym Federacji Rosyjskiej odgrywa jej prezydent.

Prezydent FR

Zgodnie z art. 10 Konstytucji Federacji Rosyjskiej, władza państwowa w Rosji sprawowana jest na podstawie podziału na ustawodawczą, wykonawczą oraz sądowniczą. Art. 11 Konstytucji FR, wskazuje z kolei, że władza w Federacji Rosji Rosyjskiej realizowana jest przez Prezydenta FR, Zgromadzenie Federalne (Rada Federacji i Duma Państwowa), Rząd FR oraz sędziów FR. W podmiotach FR władze sprawowane są przez utworzone przez te podmioty organy władzy państwowej. Rzeczywisty układ władzy odbiega jednak od tego określonego w rozdziale „Podstawy ustroju konstytucyjnego”. Dominującą rolę w ustroju oraz rosyjskiej rzeczywistości prawno-społeczno-politycznej odgrywa Prezydent FR, który określa podstawowe kierunki działania i polityki państwa. Pozostałe organy, choć istotne z punktu widzenia funkcjonowania mechanizmu państwowego, odgrywają wobec niego rolę roboczą oraz uzupełniającą.

Najważniejszym konstytucyjnym organem władzy państwowej w Federacji Rosyjskiej jest Prezydent. Jego pozycja ustrojowa oraz kompetencje uregulowane zostały w art. nr. 4 Konstytucji FR. Prawnym wyrazem znaczenia Prezydenta FR jest ust. 1 art. 80 Konstytucji FR, który wskazuje, że „Prezydent Federacji Rosyjskiej jest głową państwa”. Kadencja Prezydenta FR wynosi 6 lat i wybierany on jest w wyborach powszechnych, a jedna osoba nie może sprawować tego urzędu więcej niż dwa razy pod rząd. Według porządku ustanowionego przez Konstytucję FR, podejmu-

je on działania zmierzające do ochrony suwerenności Rosji, jej niepodległości oraz integralności terytorialnej. Oprócz tego, zabezpieczać ma on wspólne, harmonijne funkcjonowanie i współdziałanie organów władzy państwowej. Ust. 3 art. 80 Konstytucji FR wskazuje z kolei, że Prezydent FR zgodnie z Konstytucją i ustawami federalnymi określa podstawowe kierunki wewnętrznej i zagranicznej polityki państwa. Norma ta tworzy uprawnienia do kształtowania głównych kierunków polityki państwa. W związku z tą kompetencją Prezydent FR jako głowa państwa przedstawia Federację Rosyjską wewnątrz kraju jak i w stosunkach międzynarodowych.

Art. 87 Konstytucji FR wskazuje, że Prezydent jest Najwyższym Dowodzącym Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej. W przypadku agresji lub bezpośredniego zagrożenia agresji przeciwko Federacji Rosyjskiej, Prezydent wprowadza na jej terytorium lub na jej wydzielonej części lub częściach, stan wojenny oraz niezwłocznie informuje o tym Radę Federacji oraz Dumę Państwową. W związku z funkcją Najwyższego Głównodowodzącego, Prezydent назнача oraz zwalnia wyższe dowództwo SZ Federacji Rosyjskiej oraz zatwierdza doktrynę wojenną Federacji Rosyjskiej. Dodatkowo Prezydent formułuje i staje na czele Rady Bezpieczeństwa FR.

Parlament

Kolejnym konstytucyjnym organem władzy państwowej według konstytucji Rosji, który zajmuje jedną z ważniejszych ról w ustroju tego państwa jest parlament, czyli Zgromadzenie Federalne Federacji Rosyjskiej (dalej pisane: ZF FR). Jego pozycja ustrojowa oraz kompetencje, uregulowane zostały w rozdziale nr.5, co oznacza, że ZF FR w skali ważności występuje po Prezydencie FR. Zgodnie z ustawą zasadniczą ZF jest organem przedstawicielskim oraz ustawodawczym, a także składa się z dwóch izb - Rady Federacji oraz Dumy Państwowej.

Do kompetencji Dumy należy głównie przyjmowanie ustaw federalnych. Co do ogólnej zasady, ustawy przyjmowane są większością głosów od ogólnej liczby członków Dumy Państwowej. Następnie przekazywane są do rozpatrzenia przez Radę Federacji. Przyjęcie ustawy następuje wtedy, gdy za ustawą zagłosuje większość członków RF lub w ciągu czternastu dni nie zostanie podjęta decyzja w tym zakresie. Konstytucja

FR w art. 106 wskazuje, że obowiązkowemu rozpatrzeniu w procedurze legislacyjnej przez Radę Federacji należą ustawy federalne, które przyjęła Duma Państwowa, a które dotyczą m.in. takich spraw jak ratyfikacja i rozwiązanie umów międzynarodowych Federacji Rosyjskiej, statusu i ochrony granicy państwowej Federacji Rosyjskiej, a także takie, które regulują kwestie wojny i pokoju. W tych przypadkach wyrażenie zgody na przyjęcie ustawy federalnej nie może nastąpić przez tzw. milczenie Rady Federacji.

Władza wykonawcza

Zgodnie z art. 110 Konstytucji FR, Rząd jest organem władzy wykonawczej. Rząd FR składa się z Prezesa Rządu FR, zastępców Prezesa Rządu FR oraz ministrów federalnych.

III. Podstawowe informacje gospodarcze

Gospodarka Rosji – podstawowe dane (za rok 2017)

- PKB nominalne: 1,5 mld USD (12. miejsce na świecie)
- PKB wg PSN: 4 mld USD (6 miejsce na świecie)
- PKP per capita: 10,6 tys. USD (nominalnie) i 27,8 tys. USD (wg PSN)
- Udział w światowym PKB: 1,91% (nominalnie) i 3,15% (wg PSN)
- Wzrost PKB: 1,5%
- Inflacja: 2,5%
- Bezrobocie: 4,9%
- Ludność: 147 mln (9 miejsce na świecie)
- Ludność poniżej progu ubóstwa: 13,8%
- Ludność aktywna zawodowo: 76 mln
- Waluta: rubel (RUB)
- Średni kurs 1 EUR = 72,84 RUB (12.07.2018)
- Średni kurs 1 USD = 62,09 RUB (12.07.2018)
- Średnia miesięczna pensja brutto: 35.845 RUB (ok. 570 USD)
- Eksport: 357,1 mld USD
- Import: 227 mld USD
- Dług publiczny: 190 mld USD
- Dług publiczny względem PKB: 12,6%
- Deficyt budżetowy: 1,5%
- Produkcja ropy naftowej: 11,3 mln baryłek dziennie, 3 miejsce na świecie.

Informacje ogólne

Rosyjska gospodarka, według danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego za rok 2017, była dwunastą największą gospodarką świata, o wielkości ponad 1,5 bln USD, a w przypadku gdyby mierzyć wielkość gospodarki według parytetu siły nabywczej – Rosja została sklasyfikowana na szóstym miejscu na świecie (ponad 4 bln USD). Obecnie (lipiec 2018 r.) gospodarkę Federacji Rosyjskiej można ocenić jako w miarę stabilną – odrobiła już ona wiele strat, które poniosła w wyniku sankcji nałożonych przez USA oraz UE, a także w wyniku załamania kursu rubla i cen ropy naftowej w drugiej połowie 2014 r. Udało się opanować również inflację.

Pomimo to sankcje, które wciąż obowiązują, a także oparcie gospodarki i struktury dochodów budżetowych na sprzedaży surowców lub usługach związanych z surowcami ograniczają możliwości szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju. Z drugiej strony obecność surowców powoduje, iż kraj ten ma niezwykle wysoki potencjał rozwojowy, posiada bardzo bogate zasoby energii, a także wody słodkiej. Federacja Rosyjska jest członkiem wielu gospodarczych organizacji międzynarodowych, co ma wpływ na względną otwartość rynku, umiarkowaną wysokość cel i możliwość współpracy międzynarodowej. Przykładowo, Rosja należy do Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej, Wspólnoty Gospodarczej Azji i Pacyfiku oraz Światowej Organizacji Handlu, do której Rosja przystąpiła w sierpniu 2012 r. po długotrwałych (aż 18-letnich) negocjacjach.

Według danych z 2016 r., aktualna struktura gospodarki przedstawia się następująco:

- rolnictwo, rybołówstwo i leśnictwo: 4,8%
- wydobywanie surowców: 9,4%
- przemysł: 13,7%
- usługi (w tym głównie handel, roboty budowlane oraz transport): 72,1%.

Historia gospodarcza w pigułce

W latach 90. XX w. gospodarka Rosji w związku z rozpadem ZSRR przeżyła głębokie załamanie w wyniku: bardzo wysokiej inflacji, niedoboru towarów, zapaści w poziomie inwestycji, niekontrolowanego wzrostu zadłużenia wewnętrznego, a także znaczących przypadków barteryzacji handlu. Liczne reformy gospodarcze mające na celu transformację gospodarki z planowanej na rynkową początkowo doprowadziły do znacznego zubożenia społeczeństwa, a proces masowej i gwałtownej prywatyzacji doprowadził do dużych podziałów majątkowych w społeczeństwie i wytworzył wąską grupę oligarchów posiadających w swoich aktywach wiele istotnych i dochodowych przedsiębiorstw, które zostały w latach 90-tych XX wieku wykupione przez oligarchów poniżej ceny rynkowej. Dodatkowo w roku 1998 r. doszło do bardzo poważnego kryzysu gospodarczego wywołanego atakami spekulacyjnymi na rubla, jako pokłosie kryzysu w Azji Wschodniej w 1997 r. Kiedy wydawało się, iż rosyjska gospodarka po upadku ZSRR najgorsze ma już za sobą, atak spekulantów spowodował niewypłacalność państwa i gwałtowną ucieczkę kapitału i inwestorów,

pomimo że bank centralny wydał łącznie kilkanaście mld USD na obrotową kursu rubla. Sytuację dodatkowo pogarszała bardzo niska cena ropy naftowej oraz brak zaufania inwestorów i niestabilność państwa, a także olbrzymie odsetki, które rząd musiał płacić od emitowanego zadłużenia.

Początek XXI w. był bardzo udany dla gospodarki Rosji. Po zażegnaniu kryzysu z końca lat 90-tych XX w., gospodarka rozwijała się w średnim tempie 7-8% PKB rocznie, aż do kolejnego kryzysu, który na świecie symbolicznie rozpoczął się w dniu 15 września 2008 r. upadkiem banku Lehman Brothers w USA. Dzięki licznym reformom gospodarczym, obniżeniu podatków oraz poprawie tendencji na światowych rynkach, rosyjska gospodarka wyraźnie się rozwinęła. Znacząco spadł również odsetek ubóstwa (z 29% w 2000 r. do 13% w 2007 r.), spadło bezrobocie, z kolei rosły wskaźniki rozwoju przemysłu i udział usług w strukturze PKB. Reforma rolna oraz większa ochrona prawa własności zwiększyła zaufanie inwestorów, co skutkowało napływem kapitału do kraju (obok bardzo szybko drożejącej ceny baryłki ropy naftowej). W błyskawicznym tempie rosły również rezerwy walutowe Rosji – w 2008 r. wynosiły ponad 560 mld USD i były trzecimi największymi na świecie. Kryzys *subprime*, który do Europy dotarł z USA pod koniec 2008 r. dotknął Rosję najbardziej w roku 2009, kiedy to PKB spadł o ponad 7,9% (w pierwszych dwóch kwartałach spadek wynosił ponad 10%), rubel mocno stracił na wartości, podobnie jak spadły wskaźniki importu i eksportu oraz spadł poziom rezerw walutowych (ponad 27,5% w porównaniu do roku 2008). Pod koniec 2009 r. gospodarka wróciła na ścieżkę wzrostu, a ostateczne skutki kryzysu okazały się mniej dotkliwe niż prognozowano wcześniej. Po kryzysie roku 2009, gospodarka rosyjska znów zaczęła się stabilnie rozwijać, jednakże już nie w takim tempie jak przed kryzysem – w roku 2010 wzrost PKB wyniósł 4,5%, w 2011 r. – 4,3%, 2012 r. – 3,3%, 2013 r. – już tylko 1,3%. W tym okresie inflacja była stabilna i jej poziom wynosił nieco ponad 6%. Pogorszenie sytuacji przyniósł rok 2014, kiedy to PKB wzrósł jedynie o 0,7%, inflacja wzrosła do ponad 11%, a gospodarka mierzyła się z gigantycznym odpływem kapitału, który wyniósł ponad 150 mld USD. Zdarzenia te były związane z aneksją Krymu, nałożeniem sankcji na Rosję oraz ze spadkiem notowań ropy naftowej w drugiej połowie roku (jeszcze w dniu 25 czerwca 2014 r. cena baryłki ropy Ural wynosiła ponad 110 USD, a już 29 grudnia 2014 r. tylko 57 USD). Gwałtowny spadek kursu rubla w tym samym okresie wywołany odpływem kapitału i spadkiem notowań ropy, a także rozsądna polityka Banku Centralnego Rosji i podniesienie stóp procentowych do niespotykanego od dawna poziomu

17% uratował jednak finanse publiczne Rosji, chociaż spadek siły nabywczej gospodarki i społeczeństwa był znaczny. Kolejny rok nie był jednak udany dla gospodarki Rosji – słaby rubel spowodował znaczący wzrost inflacji, pomimo utrzymujących się dość długo wysokich stóp procentowych. Poziom stóp procentowych wpłynął na wysokość oprocentowania kredytów (znacznie zwiększył się koszt kapitału) co dodatkowo hamowało wzrost gospodarczy i możliwości inwestycyjne. Udało się jednak opanować dalszy spadek kursu rubla, chociaż kapitał wciąż odpływał z Rosji (w 2015 odpłynęło ponad 50 mld USD). Rok 2015 zakończył się recesją w wysokości 2,8% PKB i inflacją niemal 13%, a Bank Centralny obniżył podstawową stopę procentową do 11%.

W roku 2016 gospodarka Rosji weszła w okres stagnacji (spadek PKB wyniósł już tylko 0,2%), kurs rubla początkowo się znów osłabił (jako pokłosie dalszych spadków notowań ropy), by po krótkim okresie powrócić do poziomu z roku 2015. Odpływ kapitału wciąż miał miejsce, ale już na względnie niskim poziomie wynoszącym ok. 15 mld USD. Inflacja spadła do nieco powyżej 5% co było już korzystnym zjawiskiem. Pozytywne tendencje gospodarcze były kontynuowane w 2017 r., rubel umocnił się, inflacja spadła, wzrost gospodarczy wyniósł 1,5%, spadło bezrobocie, wzrosły wynagrodzenia w gospodarce, stopa procentowa Banku Rosji spadła do 7,75% (obecnie w lipcu 2018 r. wynosi 7,25%).

Waluta

Walutą będącą prawnym środkiem płatniczym na terenie Rosji jest rubel rosyjski (kod alfabetyczny: RUB, kod numeryczny: 643 wg. standardu normy ISO 4217). 1 rubel dzieli się na 100 kopiejek. Początkowo w 1992 r. rubel rosyjski był oznaczony kodem RUR (numerycznie 810) i przeliczony w stosunku 1:1 z kursem rubla ZSRR (SUR). Jednakże kryzys gospodarczo-walutowy w roku 1998 i związany z nim spadek notowań RUR względem USD o ponad 70% spowodował konieczność denominacji i wprowadzenia nowego rubla o kodzie RUB (przelicznik 1 RUB = 1000 RUR). Obecne monety i banknoty funkcjonujące w obiegu to:

- monety o nominałach: 1, 5, 10, 50 kopiejek oraz 1, 2, 5, 10 rubli,
- banknoty o nominałach: 5, 10, 50, 100, 200, 500, 1000, 2000 oraz 5000,

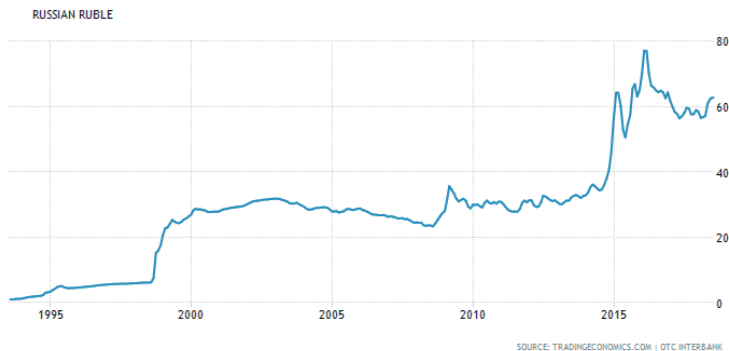
przy czym najmniejsze nominały (5, 10 RUB) są już rzadko spotykane i nie są obecnie emitowane, a banknoty 200 RUB i 2000 RUB wprowadzono do obiegu w 2017 r. Pozostałe nominały są regularnie odnawiane,

odświeżane lub zmieniane pod kątem wyglądu oraz posiadają bardziej nowoczesne zabezpieczenia przed fałszerstwami.

Rubel rosyjski nie jest jednak silną walutą i załamania notowań jego kursu są pokłosiem kryzysów gospodarczych i notowań surowców, przede wszystkim ropy naftowej. Pomimo że Bank Rosji tradycyjnie posiada olbrzymie rezerwy walutowe mogące chronić poziom kursu, to jednak historia pokazywała, iż w starciu ze spekulantami walutowymi oraz odpływem kapitału nie są one w stanie zagwarantować pełnej stabilności kursu. Pomimo poważnego załamania kursu RUB w drugiej połowie 2014 r., władze rosyjskie nie zdecydowały się na wprowadzenie kontroli przepływów kapitału, ani na wprowadzenie kursu sztywnego, ani na sztuczne, administracyjne ustalanie kursu waluty, pozwalając na rynkowe osłabienie RUB, ograniczając się jedynie do interwencji Banku Rosji. Rubel rosyjski jest walutą w pełni wymienialną w rozumieniu statutu MFW, istnieje możliwość regulowania nią zobowiązań poza granicami Rosji, choć są ograniczenia dla rezydentów walutowych Rosji co do posiadania wartości dewizowych i możliwości rozliczania nimi transakcji krajowych. W 2016 r. RUB był siedemnastą najczęściej handlowaną walutą świata z udziałem 1,1% w światowym rynku obrotu walutami.

Poniższe grafiki przedstawiają odpowiednio notowania kursu RUB do USD na przestrzeni ostatnich 20 lat oraz kursu RUB do EUR na przestrzeni ostatnich 10 lat.

USD/RUB

Źródło: <https://tradingeconomics.com/russia/currency>, z dnia 15.07.2018

EUR/RUB

Źródło: https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-rub.en.html, z dnia 15.07.2018

W stosunku do polskiego złotego (PLN) kurs rubla od czasu ostatniego kryzysu walutowego (grudzień 2014 r.) pozostaje w miarę stabilny i waha się w przedziale 1 RUB = 0,05-0,06 PLN, chociaż jeszcze w 2004 r. kurs ten wynosił około 1 RUB = 0,13 PLN, a od 2008 do 2014 r. utrzymywał się mniej więcej w przedziale 1 RUB = 0,1 PLN.

Handel

W roku 2016 r. wartość importu do Rosji wyniosła 183,5 mld USD, a eksportu – 285,5 mld USD. Warto zauważyć, iż jeszcze w 2013 r. wartość eksportu wyniosła 525 mld USD, jednakże z uwagi na spadek notowań ropy naftowej oraz innych surowców (co jest głównym przedmiotem eksportu), a także nałożenia sankcji międzynarodowych, wysokość obrotu handlowego Rosji wyrażona w USD zmalała znacznie w porównaniu z poprzednimi latami. Pomimo tego, wartości te są i tak stosunkowo wysokie, a Rosja według danych za 2016 rok zajęła dziewiętnaste miejsce wśród państw o największej wymianie handlowej.

Głównymi towarami eksportowymi Rosji są: ropa naftowa, produkty ropopochodne, gaz ziemny, nawozy azotowe i potasowe, węgiel kamienny, półfabrykaty stalowe, nikiel, aluminium, broń, drewno i wyroby drewniane, amoniak, papier, kauczuk syntetyczny, metale, rudy metali i zboże.

Głównymi partnerami handlowymi Rosji pozostają na przestrzeni lat: Chiny, Niemcy, Holandia, USA, Włochy, Japonia, Turcja, Korea Południowa, Francja, Kazachstan i Polska. Rosja importuje głównie maszyny i urządzenia, produkcję chemiczną, żywność i półprodukty żywnościowe oraz tekstylia i obuwie.

IV. Główne bogactwa naturalne

Rosja jest państwem obfitującym we wszelkie bogactwa naturalne. Poniższy wykaz ma charakter przeglądowy i koncentruje się na najważniejszych z nich. Ponadto należy zaznaczyć, że z powodu nieraz znacznie różniących się szacunków poszczególnych zasobów, podane dane mają charakter orientacyjny.

· woda

Rosja posiada olbrzymie zasoby słodkiej wody. Jezioro Bajkał o zawiera ok. 23 tys. km³ wody, co stanowi ok. 1/5 światowych zasobów powierzchniowej wody słodkiej. Ponad jedna trzecia potencjalnych zasobów koncentruje się w europejskiej części kraju. Istnieją duże różnice w zasobach wodnych między różnymi regionami. Hydroelektrownie produkują ok. 16% energii elektrycznej kraju.

· ziemia

Największą część gruntów w kraju stanowią grunty leśne - 1126,3 mln. ha (ok 65%) i grunty rolne - 383,2 mln. ha (ok. 23%) (dane na 1.01.2018 rok). Rosja posiada duże zasoby taniej i żyznej ziemi rolnej.

· drewno

Rosja posiada ponad 20% światowych zasobów leśnych (ok. 3763,5 mln ha) i lasy stanowią 48% jej powierzchni. Roczna produkcja drewna w Rosji wynosi 205 507 tys. m³ – jest ponad 4 razy większa od produkcji w Polsce. Rezerwy drewna oceniane są na ok. 83 mld m³.

· węgiel

Rosja posiada ok. 25 % światowych zapasów węgla (ponad 200 mld ton) przy czym ok. 70 % tych zapasów przypada na węgiel brunatny. Zdecydowaną większość wydobycia stanowi węgiel kamienny. Rosja jest

w szóstce największych na świecie producentów i eksporterów węgla. Głównymi importerami węgla są Chiny, Japonia, Niemcy i Turcja. Coraz większym importerem rosyjskiego węgla staje się także Polska i szacuje się, że w 2018 roku do Polski trafi ok. 15 mln ton węgla z Rosji.

· **gaz**

Pod względem zasobów gazu Rosja zajmuje pierwsze miejsce na świecie. Oceniane są one na blisko 35,1 bln m3 (prawie 1/3 zasobów światowych). Rosja posiada 45% światowych rezerw gazu ziemnego. Jest to fundamentalny surowiec dla rosyjskiej ekonomii.

· **ropa naftowa**

Zasoby ropy szacuje się na 14,1 miliarda ton lub 103,2 miliarda baryłek, co stanowi ok. 13% zasobów światowych. Rosja jest jednym z trzech największych jej światowych producentów. Ciągłe poszukiwane są nowe złoża. Ogromnym ich rezerwuarem jest Arktyka. Szacuje się, że w rosyjskim szelfie może znajdować się do 100 mld ton tego surowca.

· **rudy żelaza**

Rosja jest na pierwszym miejscu na świecie pod względem całkowitych i potwierdzonych rezerw rudy żelaza (264 mld ton). Rudy żelaza Rosji charakteryzują się znaczną głębią występowania, mają zawartość żelaza 16-32%, charakteryzują się wysoką wytrzymałością i złożonym składem mineralnym.

· **cyna**

Według udokumentowanych rezerw cyny, Rosja zajmuje jedno z czołowych miejsc na świecie. Według zasobów cyny Rosja zajmuje szóste miejsce wśród krajów świata po Brazylii, Chinach, Indonezji, Malesji i Tajlandii - 7,6% światowych zasobów (3,6 mln ton).

· **uran**

Rosja zajmuje siódme miejsce na świecie pod względem całkowitych zbadanych zasobów surowców uranu (rosyjskie zasoby uranu stanowią ok. 5% zasobów światowych).

- **złoto**

Na początku XXI wieku Federacja Rosyjska jest wśród pięciu posiadających największe złoża i wydobywanie złota na świecie.

- **srebro**

Według rosyjskich źródeł Rosja zajmuje pierwsze miejsce na świecie pod względem rezerw srebra, natomiast jej jego czwartym producentem na świecie.

- **platyna**

Rosja jest obecnie drugim na świecie producentem platyny.

- Poza powyższym Rosja jest również bogata w: boksyty, nikiel, mangan, tytan, chrom, ołów, cynk, wanad, miedź, nikiel, kobalt, topaz, opal, torf, łupki bitumiczne oraz azbest.

V. Główne sektory gospodarki

Rosja posiada wiele dużych i rozwiniętych sektorów gospodarki.

Do najważniejszych z nich należą:

· Rolnictwo

Po okresie kryzysu lat 90., kiedy to produkcja w tym sektorze spadła o ponad 40%, w ostatnich latach rosyjskie rolnictwo przeżywa czas wzrostu nie tylko produkcji, ale także eksportu.

Rosja jest jednym z pięciu największych na świecie producentów m.in. jęczmienia, owsa, pszenicy, żyta, ziemniaków, marchewki, malin, czy drobiu na świecie. Rosyjskie rolnictwo oparte jest na kompleksach ag-rarno-przemysłowych (APK), które są ogromnymi kombinatami rolno-spożywczymi posiadającymi bardzo często po kilkaset tysięcy hektarów.

· Przemysł spożywczy

Rosyjski przemysł spożywczy zajmuje się produkcją gotowych produktów spożywczych lub półproduktów, napojów bezalkoholowych i wódek likierowych. Przemysł spożywczy w Rosji obejmuje około 30 różnych branż i podsektorów. Najważniejsze z nich to przetwórstwo mięsa i mleka, mielenie mąki i przemysł rybny. Udział przedsiębiorstw spożywczych stanowi ponad 14% całkowitej produkcji przemysłowego kraju.

· Przemysł rybny

Przemysł rybny jest jednym z tradycyjnych gałęzi przemysłu w Rosji. W przypadku obszarów przybrzeżnych kraju, rybołówstwo jest podstawą rozwoju obszarów miejskich. Na przykład w Murmańsku i regionie Murmańskim przemysł rybny zawsze był i pozostaje wiodącą gałęzią przemysłu.

· Przemysł naftowy

Rosyjski przemysł naftowy jest wiodącą gałęzią rosyjskiego przemysłu, który obejmuje wydobywanie, przetwarzanie, transport i sprzedaż ropy naftowej, a także produkcję, transport i marketing produktów naftowych.

Ropa jest główną pozycją rosyjskiego eksportu, stanowiąc ponad 30% eksportu w kategoriach pieniężnych (razem z produktami naftowymi prawie 50%). Ponadto ceny za trzeci główny składnik eksportu - gaz ziemny - zależą istotnie od poziomu cen ropy i produktów naftowych.

· **Przemysł gazowy**

Rosja na rynku światowym jest jednym z głównych eksporterów gazu ziemnego, w związku z czym ma szansę na wzmocnienie istniejących i rozwój nowych zewnętrznych powiązań gospodarczych z innymi krajami jako eksporter gazu. Obecnie trwają prace nad przyszłymi projektami transportu rosyjskiego gazu do krajów Europy i Azji Wschodniej.

· **Przemysł drzewny**

Przemysł drzewny jest jedną z najstarszych gałęzi gospodarki kraju i ma dość złożoną strukturę, ponieważ każdy z jej oddziałów odpowiada za jeden etap obróbki drewna. Przemysł leśny można podzielić na dwie grupy, to jest pierwsza grupa obejmuje produkcję tarcicy i obróbkę skrawaniem (np. produkcja mebli), a druga obejmuje przemysł celulozowo-papierniczy i chemię drzewną.

· **Metalurgia**

Metalurgia jest jednym z najbardziej rozwiniętych sektorów rosyjskiej gospodarki. Przemysł metalurgiczny zajmuje drugie miejsce po przemyśle naftowym i gazowym. Metalurgia dzieli się na czerń i kolor. Federacja Rosyjska ma około 28 000 różnych organizacji związanych z przemysłem hutniczym, w tym organizacji związanych z wydobywaniem i przetwarzaniem metali szlachetnych. Według statystyk jeden pracownik zatrudniony w produkcji stali zapewnia dwadzieścia pięć miejsc pracy w powiązanych branżach.

· **Przemysł maszynowy**

Przemysł maszynowy jest jedną z wiodących gałęzi przemysłu ciężkiego Federacji Rosyjskiej. Przemysł ten tworząc najbardziej aktywną część podstawowych aktywów produkcyjnych - narzędzi, w dużej mierze wpływa na tempo i kierunek postępu naukowego i technologicznego.

go w różnych sektorach gospodarki narodowej, wzrost wydajności pracy i inne wskaźniki ekonomiczne, które determinują efektywność rozwoju produkcji społecznej.

· **Przemysł obronny**

Rosja jest jednym z największych na świecie producentów i eksporterów wszelkich rodzajów uzbrojenia i technologii z nim związanych. Kompleks militarno-przemysłowy Rosji jest potężnym systemem przedsiębiorstw produkujących sprzęt wojskowy, uzbrojenie i amunicję.

· **Przemysł stoczniowy**

Obecnie potencjał rosyjskiego przemysłu stoczniowego, choć zmniejszył się od czasów Związku Radzieckiego, pozostaje znaczący i ma tendencję wzrostową. Rosyjski przemysł stoczniowy modernizując swój potencjał prowadzi produkcję zarówno cywilną jak i wojskową.

Ministerstwa związane ze sferą gospodarki;

Ministerstwo Federacji Rosyjskiej ds. Północnego Kaukazu (Министерство Российской Федерации по делам Северного Кавказа) www.minkavkaz.gov.ru

Ministerstwo Federacji Rosyjskiej ds. Rozwoju Dalekiego Wschodu (Министерство Российской Федерации по развитию Дальнего Востока) www.minvr.ru

Ministerstwo Przemysłu i Handlu Federacji Rosyjskiej (Министерство промышленности и торговли Российской Федерации) www.minpromtorg.gov.ru

Ministerstwo Rozwoju Cyfrowego, Łączności i Komunikacji Masowej Federacji Rosyjskiej (Министерство цифрового развития, связи и массовых коммуникаций Российской Федерации) www.minsvyaz.ru

Ministerstwo Rolnictwa Federacji Rosyjskiej (Министерство сельского хозяйства Российской Федерации) www.mcx.ru

Ministerstwo Budownictwa i Gospodarki Mieszkaniowej Federacji Rosyjskiej (Министерство строительства и жилищно-коммунального хозяйства Российской Федерации) www.minstroyrf.ru/

Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego Federacji Rosyjskiej (Министерство экономического развития Российской Федерации) www.economy.gov.ru

Ministerstwo Energetyki Federacji Rosyjskiej (Министерство энергетики Российской Федерации) www.minenergo.gov.ru

VI. Infrastruktura transportowa

Według oficjalnych danych, zaprezentowanych przez Ministerstwo Transportu Federacji Rosyjskiej w 2018 r., Rosja dysponuje:

- 86 tys. kilometrów linii kolejowych powszechnego użytku,
- 1,3 mln kilometrów dróg powszechnego użytku,
- 100 tys. kilometrów wodnych dróg transportu,
- 297 lotnisk,
- 7,3 tys. kilometrów dróg/linii tramwajowych i trolejbusowych,
- 500 kilometrów linii metra.

Według międzynarodowego rankingu w zakresie logistyki *Logistics Performance Index. International LPI*, który przygotowany jest przez Bank Światowy, Rosja zajmuje w nim 75 miejsce, a w 2015 r. zajmowała w nim 95 miejsce na 160 państw. Dane te świadczą o znacznym postępie w ostatnich latach.

Duże znaczenie dla polsko-rosyjskich stosunków gospodarczych ma transport drogowy i to pomimo wspólnej granicy jedynie z Obwodem Kaliningradzkim. Należy patrzeć na to zjawisko szerzej z perspektywy członkostwa Polski w Unii Europejskiej, a Rosji w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej.

Podstawą prawną relacji Polski i Rosji w zakresie transportu drogowego jest „Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o międzynarodowych przewozach drogowych”, która podpisana została w Warszawie dnia 30 sierpnia 1996 r. Ten akt prawny reguluje przede wszystkim działalność polskich przedsiębiorców transportowo-przewozowych w kontekście działalności na terytorium Federacji Rosyjskiej. Przedmiotem uregulowania tej Umowy jest transport

pasażerski i towarowy realizowany między Polską a Rosją, transport ten z i do państw trzecich, a także tranzyt przez terytoria Polski i Rosji. Wskazane formy transportu mogą odbywać się na pojazdach, które zarejestrowane są w Polsce oraz w Federacji Rosyjskiej.

W zakresie realizacji postanowień niniejszej umowy funkcjonuje i cyklicznie obraduje tzw. Polsko-Rosyjska Komisja Mieszana ds. współpracy w dziedzinie międzynarodowych przewozów drogowych. Niestety w ostatnich latach wzajemne sankcje bardzo negatywnie wpłynęły i wpływają na stan przewozów towarowych między państwami UE a Rosją. M.in. z powodu sankcji nastąpiła redukcja zatrudnienia w branży logistycznej.

Zgodnie ze strategią władz Federacji Rosyjskiej, Rosja dąży do polepszenia i rozwoju połączeń transportowych między nią, a państwami Azji Centralnej, a także rozwoju międzynarodowych korytarzy takich jak: Japonia- Korea Południowa- Europa Północna oraz Azja Południowa- Morze Kaspijskie- Wołga- Państwa Bałtyckie. W związku z tym planowane są bardzo duże inwestycje w infrastrukturę. Władze Federacji Rosyjskiej zdają sobie sprawę, że od polepszenia i rozwoju usług w sektorze transportowo-logistycznym, zależy w znacznej mierze rozwój rosyjskiej gospodarki.

Rosyjskim rynkiem logistycznym mogą być zainteresowani dostawcy systemów informatycznych, gdyż istnieje na nie dość duże zapotrzebowanie. Bez takich systemów nie jest możliwe bezpieczne i skuteczne zarządzanie łańcuchami dostaw.

Rynek rosyjski posiada duży potencjał dla rozwoju transportu drobnicowego.

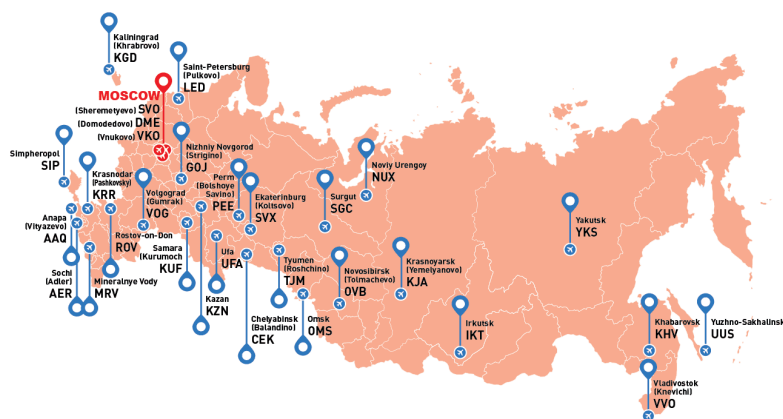
Zauważalny jest rozwój transportu multimodalnego (np. w branży przewozów produktów przemysłu leśnego).

Chcąc modernizować sektor usług transportowo-logistycznych, wskazane jest aby rosyjskie firmy rozpoczęły w tym zakresie kooperację z partnerami biznesowymi z państw UE.

Od 2017 r. gospodarka rosyjska zaczyna stopniowo wychodzić z recesji, która spowodowana była sankcjami. Następuje stały i dynamiczny rozwój moskiewskiego i sankt-petersburskiego centrum logistycznego.

Ze względu na duże terytorium kraju, dominującym środkiem transportu towarów i ludzi w Rosji pozostaje jednak kolej. Wykonuje ona ponad 43% ogółu przewozów towarowych i 55 % wszystkich przewozów pasażerskich. Długość użytkowanej sieci kolejowej wynosi ok. 87 tys. km, połowa linii jest zelektryfikowana. Pod względem długości sieci kolejowej Rosja zajmuje trzecie miejsce na świecie, po USA i Chinach, natomiast pod względem długości zelektryfikowanych linii drugie miejsce, po Chinach. Ze względu na gwiaździsty kształt sieci, której centralnymi punktami są Moskwa i St. Petersburg, istnieją znaczące dysproporcje w rozmieszczeniu linii kolejowych na obszarze kraju.

Modernizacja infrastruktury w Polsce i Rosji powinna służyć w przyszłości intensyfikacji wymiany gospodarczej pomiędzy Europą a Azją. Można to wiązać z planowaną koncepcją Nowego Jedwabnego Szlaku z Chin do Europy Zachodniej, który możliwe, że będzie przechodził przez Polskę i Rosję.

Mapa lotnisk w Rosji. Źródło: <http://www.mapmost.com/airports-in-russia-map/>

VII. Formy prowadzenia działalności gospodarczej

Podobnie jak w Polsce, w Rosji wolność prowadzenia działalności gospodarczej jest prawem konstytucyjnym, a w jej ramach istnieją takie ograniczenia jak ;

- związane z działalnością zawodową,
- zastosowane w związku z popełnieniem wykroczenia lub przestępstwa,
- w związku z ogłoszeniem upadłości przedsiębiorcy indywidualnego (osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą),
- związane z wiekiem lub w związku z orzeczeniem braku zdolności do czynności prawnych,
- w stosunku do osób prawnych w kontekście możliwości prowadzenia przez niektórych z nich określonego rodzaju działalności gospodarczej (koncesje).

Dla podmiotów zagranicznych istnieje pięć sposobów prowadzenia działalności gospodarczej w Rosji:

- wejście jako udziałowiec do spółki,
- założenie spółki lub spółki-córki,
- nabycie spółki lub udziałów w niej,
- założenie oddziału zagranicznego podmiotu prawnego,
- otwarcie przedstawicielstwa zagranicznego podmiotu prawnego.

Jeśli chodzi o formy organizacyjnoprawne do prowadzenia działalności gospodarczej wyróżnia się;

- spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (OOO),
- partnerstwo gospodarcze,
- oddział,
- przedstawicielstwo,
- spółka akcyjna (ZAO),
- towarzystwo na wierze (inne tłumaczenie: spółka komandytowa),
- towarzystwo pełne (inne tłumaczenie: spółka jawna),
- gospodarstwo rolne,
- spółdzielnia produkcyjna.

Podstawowe akty prawne

- kodeks cywilny,
- ustawa federalna z dnia 9 lipca 1999 r. nr 160-FZ o inwestycjach zagranicznych w Federacji Rosyjskiej,
- ustawa federalna z dnia 8 lutego 1998 r. nr 14-FZ o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością,
- ustawa federalna z dnia 26 grudnia 1995 r. nr 208-FZ o spółkach akcyjnych,
- ustawa federalna z dnia 8 maja 1996 r. nr 41-FZ o spółdzielniach produkcyjnych,
- ustawa federalna z dnia 8 maja 2011 r. nr 380-FZ o partnerstwach gospodarczych,
- ustawa federalna z dnia 16 czerwca 2003 r. nr 74-FZ o gospodarstwach rolnych.

W przypadku chęci założenia spółki w Federacji Rosyjskiej to najbardziej rekomendowaną jej formą jest spółka z o.o i partnerstwo gospodarcze oraz przedstawicielstwo lub oddział zagranicznej osoby prawnej. Z tego względu poniżej pominięto opis pozostałych form organizacyjno-prawnych prowadzenia działalności.

Partnerstwo gospodarcze

Status prawny partnerstwa gospodarczego, prawa i obowiązki partnerów, tryb jego założenia, przekształcenia oraz likwidacji są uregulowane w ustawie federalnej o partnerstwach gospodarczych.

Partnerstwo gospodarcze – utworzona przez dwie albo więcej osób komercyjna osoba prawna, w zarządzaniu działalnością, której biorą udział partnerzy oraz inne osoby – w zakresie przewidzianym przez porozumienie w przedmiocie zarządzania partnerstwem (dalej: również jako porozumienie korporacyjne).

Partnerzy nie odpowiadają za zobowiązania partnerstwa i ponoszą ryzyko strat związanych z działalnością partnerstwa do wysokości wniesionych przez nich wkładów.

Partnerstwo nie może zajmować się emisją papierów wartościowych, ani też reklamować swojej działalności. Warto zwrócić uwagę, że reklamowanie działalności nie jest tożsame z reklamowaniem towarów.

Za chwilę utworzenia partnerstwa uważa się chwilą rejestracji go w Rejestrze Osób Prawnych. Nie może ono być założycielem (wspólnikiem/akcjonariuszem) innych osób prawnych za wyjątkiem stowarzyszeń i zrzeszeń. Firma partnerstwa powinna zawierać nazwę oraz określenie „partnerstwo gospodarcze”.

Partnerami mogą być osoby prawne lub osoby fizyczne. Partnerstwo nie może być jednoosobowym. Maksymalna ilość partnerów – 50 osób. Wszyscy partnerzy są zobowiązani do wniesienia wkładów do kapitału składkowego.

Brak wymogu minimalnego kapitału składkowego. Możliwe jest wniesienie wkładu pieniężnego lub aportu. Zgodnie z ogólną regułą ustawową udział partnera w kapitale składkowym nie może być przedmiotem

zastawu, chyba, że co innego wynika z porozumienia dotyczącego zarządzania partnerstwem.

Partnerstwo może utworzyć fundusz rezerwowy lub inny fundusz, tryb utworzenia i wysokość, którego mogą być uregulowane w porozumieniu korporacyjnym. Nie ma wymogu regulowania tego w statucie partnerstwa.

Partnerstwo może posiadać własną, różniącą się od przewidzianej w ustawie, strukturę zarządzania partnerstwem. Minimalny wymóg – powołanie jednoosobowego organu wykonawczego i audytora partnerstwa.

Ustawa o partnerstwach gospodarczych nie przewiduje praktycznie żadnych wymogów dodatkowych czy ograniczeń do wykorzystywania tej formy prowadzenia działalności gospodarczej. W porównaniu jednak ze spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością czy spółkami akcyjnymi przewidziano szereg dodatkowych uprawnień, możliwości, a nawet w pewnym sensie ulg dla uczestników takiej spółki.

Atrakcyjność partnerstwa gospodarczego dla inwestorów polega przede wszystkim na możliwości uregulowania niemalże w dowolny sposób całości korporacyjnych stosunków w umowie korporacyjnej – porozumieniu w przedmiocie zarządzania partnerstwem. W odróżnieniu od sposobu uregulowania systemu zarządzania innymi spółkami kapitałowymi prawa rosyjskiego, gdzie kwestie te zawierane są w statucie spółki (odpowiedniku umowy czy aktu założycielskiego spółki), którego granice przedmiotowe zostały określone w ustawie, statutowi partnerstwa gospodarczego została wydzielona zupełnie marginalna rola. Porozumienie w przedmiocie zarządzania partnerstwem może bowiem zawierać jakiegokolwiek niebędące w sprzeczności z ustawami warunki w zakresie zarządzania partnerstwem, jego działalności, praw i obowiązków stron porozumienia, reorganizacji i likwidacji spółki. Ustawa pozwala, aby za pomocą porozumienia można było uregulować tryb rozstrzygnięcia sporów pomiędzy stronami porozumienia oraz tryb egzekwowania wykonania jego postanowień. W odróżnieniu od innych rodzajów spółek w partnerstwie gospodarczym można przewidzieć nieproporcjonalny do posiadanych udziałów podział praw i obowiązków partnerów, w tym weto w zakresie określonych spraw.

Z punktu widzenia podstawowego interesu inwestora – zwiększenie wartości przedsięwzięcia w celu jego odsprzedaży w przyszłości – partnerstwo gospodarcze, wydaje się, również bardziej atrakcyjną formą aniżeli tradycyjne formy spółek kapitałowych. Tak, na przykład, w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością są ograniczenia, których nie ma lub można ich się pozbyć w partnerstwie gospodarczym. Mianowicie są to prawo pierwszeństwa pozostałych wspólników w nabyciu udziałów, brak dyspozycyjności w zakresie uregulowania przypadków wykupienia udziałów przez spółkę, wątpliwości odnośnie do możliwości udziału samej spółki w porozumieniu korporacyjnym, brak możliwości weta w zakresie istotnych kwestii działalności spółki.

Cechy i atrybuty osoby prawnej

Wszystkie osoby prawne, niezależnie od ich rodzaju, posiadają cechy wspólne.

Pierwszą i najważniejszą cechą jest posiadanie odrębnego majątku. Podczas tworzenia osoby prawnej, założyciel „wyodrębnia” część swego majątku i przekazuje go na własność nowo utworzonej osobie prawnej. Może to być dowolny majątek, jednak częściej są to środki pieniężne. Osoba prawna ponosi odpowiedzialność za swoje zobowiązania całym swoim majątkiem.

Kapitał zakładowy (kapitał składkowy, fundusz założycielski, fundusz udziałowy) to kwota zadeklarowana w statucie spółki, którą założyciel pokrywa (lub powinien pokryć w ciągu określonego terminu) przekazując majątek na własność spółki. Kapitał zakładowy jest równy wartości majątku spółki tylko w momencie jej tworzenia. Wysokość majątku, którym spółka odpowiada za swoje zobowiązania, może być w konsekwencji mniejsza lub większa niż kapitał zakładowy. Tak więc, aby móc ocenić faktyczną wysokość odpowiedzialności spółki należy przeanalizować sprawozdania finansowe spółki (pod warunkiem, że są one rzetelne).

Osoba prawna może we własnym imieniu nabywać i wykonywać prawa oraz zaciągać zobowiązania, a także występować w sądzie jako powód lub pozwany. Oznacza to, że spółka jest samodzielnym uczestnikiem obrotu gospodarczego - może wstępować w stosunki prawne z innymi uczestnikami: zawierać umowy, nabywać surowce i urządzenia, zatrud-

niać pracowników, sprzedawać gotową produkcję, zaciągać kredyty, może też występować we właściwych rejestrach jako właściciel nieruchomości itp.

Siedziba osoby prawnej jest określana w statucie spółki i zależy od miejsca, gdzie dokonano jej rejestracji państwowej. Rejestracja państwowa, dokonywana jest według siedziby stałego organu wykonawczego osoby prawnej. W przypadku braku stałego organu wykonawczego dokonuje tego inny organ lub osoba upoważniona do reprezentowania osoby prawnej bez pełnomocnictwa. Przy wyborze adresu, dla określenia siedziby osoby prawnej, należy pamiętać, że korespondencja wysłana na wskazany adres, będzie uważana za otrzymaną przez osobę prawną niezależnie od tego, czy ktoś faktycznie otrzymał tę korespondencję i przekazał ją spółce. Poważne problemy mogą wystąpić, jeżeli spółka nie otrzyma, na przykład, zawiadomienia sądu o rozpatrzeniu sporu z udziałem osoby prawnej. Osoba prawna będzie traktowana jako należycie zawiadomiona o rozprawie i sprawa będzie rozpatrywana bez udziału jej przedstawiciela, nie czekając na sprzeciw oraz wszelkie argumenty z strony osoby prawnej. Innym częstym przypadkiem jest sytuacja, gdy osoba prawna z powodu dostarczenia pisma pod wskazany adres (w rzeczywistości nieaktualny) dowiedziała się po terminie o roszczeniach organów podatkowych. Niektóre podmioty dowiadują się o takich roszczeniach dopiero po zajęciu rachunku bankowego przez urząd podatkowy.

Firma (nazwa) osoby prawnej odnosi się do zagadnień prawa własności intelektualnej i od dnia 1 stycznia 2008 r. regulowana jest przepisami Części IV Kodeksu Cywilnego Federacji Rosyjskiej. Firma podmiotu powinna być zapisana w języku rosyjskim i zawierać określenie formy prawnej podmiotu – np. sp. z o.o. (ros ООО) itd. Dla niektórych osób prawnych obowiązkowe jest zamieszczenie informacji dotyczącej rodzaju prowadzonej działalności (banki, spółki ubezpieczeniowe). Przepisami prawa rosyjskiego ustanowiony jest również szereg ograniczeń co do treści jej firmy (np. zakaz stosowania w całości lub w formie skróconej nazwy „Federacja Rosyjska”, nazw państw obcych, państwowych i lokalnych organów władzy czy organizacji międzynarodowych). Wyłączona jest również możliwość użycia firmy (nazwy) innej osoby prawnej, wcześniej zarejestrowanej albo łudząco do niej podobnej, jeżeli spółki te zajmują się podobnym rodzajem działalności.

Dyrektor spółki.

Z uwagi na to, że osoba prawna fizycznie nie może dokonywać żadnych czynności, każde rzeczywiste działania mogą być przez nią dokonywać tylko poprzez jej przedstawicieli. W związku z powyższym istotne jest, aby należycie ustalić informacje dotyczące uprawnień osób działających w imieniu spółki.

Co do zasady, jedna osoba – dyrektor, „jednoosobowy organ wykonawczy”, wymieniony w dokumentach założycielskich spółki, bezpośrednio działa w imieniu osoby prawnej, bez pełnomocnictwa. Określenie takiego przedstawiciela może być różnie zapisane w dokumentach założycielskich.

Osoba ta może być wskazana jako „dyrektor generalny” (najczęściej stosowana nazwa), „dyrektor”, „prezydent”, „prezes zarządu”. Można się spotkać również z przypadkami, gdy dokumenty założycielskie rzeczywiście przewidują dwa określenia dla przedstawiciela osoby prawnej, np. „dyrektor” i „prezes”. Jednakże takie rozwiązania, jeżeli są stosowne niekonsekwentnie w dokumentach założycielskich, mogą rodzić liczne wątpliwości.

Należy pamiętać, że umocowanie dyrektora, określone w statucie osoby prawnej, nie mają nieograniczonego charakteru. Często spotykanym wyznaczeniem granic umocowania dyrektora jest określenie maksymalnej wartości czynności prawnej, która może zostać zawarta przez dyrektora bez zgody organu wyższego (zarządu, rady nadzorczej, walnego zgromadzenia akcjonariuszy, jedyne go założyciela, itd.). Z uwagi na to, iż ograniczenia mogą niekiedy przybrać istotny dla dokonywanych czynności charakter, zawsze należy sprawdzić umocowanie dyrektora spółki.

Zamiast dyrektora osoby prawnej, w dokumentach założycielskich osoby prawnej, może być wskazany tzw. podmiot zarządzający (ewentualnie organizacja zarządzająca). W tym przypadku, czynności w imieniu osoby prawnej dokonuje dyrektor podmiotu zarządzającego, wskazanego w dokumentach założycielskich osoby prawnej. W istocie oznacza to, że dyrektor spółki zarządzającej łączy stanowiska dyrektorów w obu osobach prawnych, ale jednocześnie nie pozostaje np. w stosunku pracy z jedną z nich.

W statucie spółki może być przewidziane przekazanie uprawnień jednoosobowego organu wykonawczego dla kilku osób działających łącznie lub powstanie kilka organów wykonawczych działających niezależnie jeden od drugiego.

Posiadanie rachunku bankowego teoretycznie nie należy do niezbędnych atrybutów osoby prawnej. Jednakże trudno wyobrazić sobie funkcjonowanie w obrocie osoby prawnej bez tego atrybutu. Wiąza się z tym ponadto istotne ograniczenia ustawowe dotyczące możliwości dokonywania rozliczeń gotówką przez osoby prawne. Natomiast co do liczby rachunków bankowych, które może posiadać osoba prawna, to nie jest ona ograniczona.

Pieczczę, stemple, znak firmowy, papier firmowy.

Obecnie pieczęć już nie stanowi koniecznego atrybutu osoby prawnej. Według Ustawy Federalnej z dnia 06.04.2015 N 82-FZ „o wprowadzeniu zmian do niektórych aktów prawnych Federacji Rosyjskiej w części zniesienia obowiązku posiadania pieczęci przez spółki handlowe”, spółka ma prawo, a nie obowiązek, posiadać pieczęć. Informacje o tym, czy posiada pieczęć, powinna być zawarta w statucie spółki. Stemple, papier firmowy, faksymile itp., to elementy dotyczące stylu korporacyjnego firmy i organizacji pracy w niej, które nie przedstawiają doniosłości prawnej.

Znak firmowy osoby prawnej. Na gruncie obrotu handlowego i prawa rosyjskiego, znakiem firmowym jest oznaczenie handlowe przedsiębiorcy. Na gruncie prawa rosyjskiego jest to pojęcie odrębne od pojęcia znaku towarowego. W Polsce te pojęcia często są ze sobą utożsamiane i stosowane wymiennie – dążąc do ochrony znaku firmowego w Polsce, przedsiębiorca rejestruje go jako znak towarowy. W Rosji, ochronie znaku towarowego służy także rejestracja w odpowiednim urzędzie. Natomiast ochrona znaku firmowego nie wymaga rejestracji. Przedsiębiorca nabywa prawo wyłączne do wykorzystania znaku firmowego (na przykład, umieszczenie go na szyldach, papierze firmowym, fakturach, na bilbordach i w reklamie, towarach lub opakowaniach), jeżeli zostaną spełnione trzy przesłanki:

- znak (oznaczenie) posiada w wystarczającym stopniu cechy odróżniające go od innych znaków, fr

- wykorzystanie znaku przez przedsiębiorcę następuje w celu jego indywidualizacji (indywidualizacji jego przedsiębiorstwa lub zakładu) i jest znane w granicach określonego terytorium,
- znak nie jest wykorzystywany w sposób wprowadzający w błąd w kwestii przynależności oznaczonego przedsiębiorstwa do innego przedsiębiorcy.

Tak jak i w Polsce, oznaczenie firmowe może być włączone do znaku towarowego i zarejestrowane jako znak towarowy lub jego element w urzędzie. Niemniej na gruncie prawa rosyjskiego znak firmowy jest chroniony niezależnie od ochrony znaku towarowego (art. 1541 ust. 2 Kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej). Zgodnie z prawem rosyjskim, nie ma obowiązku umieszczenia znaku towarowego w dokumentach założycielskich osoby prawnej ani zgłoszenia informacji o nim do Rejestru przedsiębiorców. Niewykluczone jest natomiast dobrowolne dokonanie takiego umieszczenia lub zgłoszenia. Dokonanie tej czynności mogłoby służyć jako dodatkowy element ochrony znaku firmowego

Rejestracja osoby prawnej Na mocy prawa rosyjskiego, wszystkie osoby prawne powinny być wpisane do właściwego rejestru – Jednolitego Państwowego Rejestru Osób Prawnych i powstają z chwilą wpisu do tego rejestru. Art. 51 Kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej stanowi, że osoba prawna podlega: rejestracji państwowej we właściwym organie rejestrowym oraz wpisowi do Jednolitego Państwowego Rejestru Osób Prawnych, który jest jawny. Regulacje dotyczące państwowej rejestracji osób prawnych określone są w przepisach Ustawy federalnej z dnia 8 sierpnia 2001 Nr 129-FZ o państwowej rejestracji osób prawnych i indywidualnych przedsiębiorców (dalej: Ustawa o państwowej rejestracji osób prawnych). Organem rejestrowym są urzędy skarbowe Federacji Rosyjskiej. Kodeks podatkowy Federacji Rosyjskiej stanowi, iż opłata państwowa z tytułu państwowej rejestracji osoby prawnej wynosi 4 000 RUB rosyjskich.

Zasady prowadzenia Jednolitego Państwowego Rejestru Osób Prawnych oraz udostępnienia informacji w nim zawartych, regulowane są Rozporządzeniem Federalnej Służby Podatkowej Rosji z dnia 25 stycznia 2012 Nr MMV-7-6/25. Zakres informacji zamieszczanych w rejestrze określa art. 5 Ustawy o państwowej rejestracji osób prawnych. Każdy

ma prawo dostępu do danych zawartych w rejestrze, w tym prawo do otrzymania poświadczonych odpisów z rejestru, kopii dokumentów stanowiących podstawę wpisu lub zaświadczenia o braku określonych informacji, w terminie nie dłuższym niż 5 dni od dnia złożenia stosownego wniosku wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej, a w ramach trybu pilnego nie później niż następnego dnia po złożeniu stosownego wniosku wraz z dowodem uiszczenia podwyższonej opłaty. Zgodnie z postanowieniami art. 9, 12 Ustawy o państwowej rejestracji osób prawnych w celu dokonania rejestracji we właściwym terytorialnie, ze względu na siedzibę osoby prawnej, urzędzie skarbowym składa się następujące dokumenty:

- wniosek wypełniony na formularzu, podpisany przez wspólników (podpis wspólnika poświadcza notariusz),
- uchwałę o powołaniu osoby prawnej (protokół ze zgromadzenia wspólników),
- dokumenty założycielskie osoby prawnej (oryginały lub kopie poświadczane przez notariusza),
- dowód uiszczenia opłaty skarbowej za rejestrację osoby prawnej,
- odpis z rejestru przedsiębiorców (lub innego analogicznego rejestru) podmiotu zagranicznego (założyciela).

Urząd skarbowy dokonuje rejestracji osoby prawnej w terminie pięciu dni roboczych od dnia złożenia wniosku. Każda osoba prawna zobowiązana jest zgłaszać do rejestru zmiany informacji podlegających obowiązkowi wpisu do rejestru w terminie trzech dni od zaistnienia okoliczności uzasadniających zmiany. W celu rejestracji zmiany informacji, osoba prawna powinna złożyć odpowiedni wniosek w organie rejestrowym. Wniosek o rejestrację zmiany informacji lub zmianę dokumentów założycielskich w rejestrze podpisuje dyrektor spółki (za wyjątkiem wniosku o zbyciu udziałów, który podpisuje wspólnik zbywający udział), a jego podpis dodatkowo poświadcza notariusz.

W celu rejestracji zmian w dokumentach założycielskich do wniosku załącza się:

- uchwałę o dokonaniu zmian w dokumentach założycielskich,

- tekst zmian dokonanych w dokumentach założycielskich,
- dowód uiszczenia opłaty skarbowej.

Osoba prawna powinna zawiadomić organ rejestrowy w terminie 3 dni, pod groźbą kary o zmianach dotyczących dokumentów założycielskich spółki, formy organizacyjno-prawnej, adresu, wysokości kapitału zakładowego, składu zarządu, wspólników i innych zmianach wskazanych w Ustawie o państwowej rejestracji osób prawnych. Wzory stosownych wniosków ustanowione są w Rozporządzeniu Rządu Federacji Rosyjskiej.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością to spółka, której kapitał zakładowy dzieli się na udziały, przysługujące wspólnikom tej spółki, w wysokości określonej w dokumentach założycielskich spółki.

Wspólnikami spółki z o.o. mogą być osoby fizyczne lub prawne. Taka spółka nie może mieć jedyne go wspólnika innej spółki handlowej, składającej się z jednej osoby. Wspólnicy odpowiadają za zobowiązania spółki, w związku z jej działalnością jedynie do wysokości posiadanych przez nich udziałów. Minimalna wysokość kapitału zakładowego spółki z o.o. wynosi 10 000 RUB rosyjskich.

Spółka z o.o. jako osoba prawna powinna być zarejestrowana we właściwym rejestrze osób prawnych. Powstaje ona z chwilą wpisania jej do rejestru osób prawnych. Ponadto może nabywać prawa majątkowe i niemajątkowe, nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną. Prowadzi także samodzielny bilans i (lub) kosztorys.

Spółka z o.o. powinna mieć nazwę pełną i może posiadać nazwę skróconą w języku rosyjskim. Obok nazwy w języku rosyjskim, spółka z o.o. może posiadać nazwę pełną i skróconą również w innych językach. Nazwa pełna w języku rosyjskim powinna zawierać dodatkowe oznaczenie „spółka z ograniczoną odpowiedzialnością”. Nazwa skrócona w języku rosyjskim powinna zawierać dodatkowe oznaczenie „spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” lub ООО.

Do powołania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością konieczne jest:

przyjęcie uchwały zgromadzenia wspólników lub jedyne go wspólnika o utworzeniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością;

- zawarcie umowy o zawiązaniu spółki, umowa o zawiązaniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powinna być zawarta w formie pisemnej. Ponadto powinna określać wysokość kapitału zakładowego, wartość nominalną udziałów wspólników spółki, zasady wspólnej działalności, a także wysokość, tryb i terminy pokrycia udziałów,
- uchwała o przyjęciu statutu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, pokrycie przez wspólników wkładów na pokrycie kapitału zakładowego, w wysokości co najmniej 50% ich wartości nominalnej przed zarejestrowaniem spółki (pełne pokrycie udziału przez wspólnika powinno nastąpić w terminie wskazanym w umowie założycielskiej, jednak nie później niż w terminie 1 roku od dnia zarejestrowania spółki),
- powołanie Zarządu (jednoosobowego lub kolegialnego),
- powołanie Rady Nadzorczej lub Komisji Rewizyjnej, jeżeli wymaga tego ustawa lub statut spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- wpis do rejestru osób prawnych.

Wniosek o wpis do rejestru powinien być sporządzony w formie pisemnej, na formularzu, z notarialnie poświadczonym podpisem (podpisami) założyciela lub założycieli. Założenie spółki zgłasza się do właściwego ze względu na siedzibę spółki organu rejestrowego.

Spółka z o.o. obowiązana jest prowadzić księgę wspólników, w której zamieszcza się informację o wspólnikach spółki, o pokryciu udziałów przez wspólników, liczbie udziałów przysługujących spółce czy też dacie zbycia udziałów spółce.

Prawa i obowiązki wspólników

Wspólnikami spółki z o.o. mogą być osoby prawne i osoby fizyczne, za wyjątkiem organów władzy państwowej i organów samorządowych. Spółka nie może mieć w charakterze jedyne go wspólnika innej spółki handlowej, składającej się z jednej osoby.

Wspólnicy mają równe prawa i obowiązki w spółce z o.o.

Mają prawo:

- brać udział w prowadzeniu spraw spółki według zasad określonych w ustawie i statucie spółki; uczestniczyć w Zgromadzeniu Wspólników spółki oraz wykonywać prawo głosu, w tym przez pełnomocników (pełnomocnictwo do głosowania powinno być udzielone na piśmie), ponadto wspólnicy mogą przyjmować uchwały mimo nie zwołania zgromadzenia wspólników, zgodnie z trybem przewidzianym w statucie spółki,
- do otrzymywania informacji dotyczących działalności spółki oraz do wglądu do dokumentów spółki na zasadach określonych w statucie; partycypować w zysku spółki,
- zbyć udziały lub jego część, na rzecz jednego lub kilku wspólników spółki lub na rzecz innej osoby, na zasadach określonych w ustawie lub statucie spółki,
- wystąpić ze spółki przez przeniesienie swoich udziałów w spółce, jeśli taka możliwość przewidziana została w statucie spółki,
- otrzymać, w przypadku likwidacji spółki, część pozostałego po niej majątku. Wspólnicy posiadają również inne uprawnienia przewidziane w ustawie.

Do obowiązków wspólników należy:

- wniesienie wkładów na pokrycie udziałów w sposób przewidziany w ustawie lub statucie spółki;
- zachowanie poufności informacji dotyczących działalności spółki, które mogłyby być uznane za poufne.

Dokumenty założycielskie spółki

Zgodnie z przepisami prawa rosyjskiego, umowa o założeniu spółki z o.o. nie stanowi dokumentu założycielskiego tej spółki. Jest nim statut, który powinien określać:

- pełną i skróconą nazwę spółki z o.o.,
- siedzibę spółki z o.o.,

- organy spółki i ich kompetencje,
- wysokość kapitału zakładowego; prawa i obowiązki wspólników,
- tryb i skutki wystąpienia wspólnika ze spółki (jeżeli taką możliwość przewiduje statut spółki),
- tryb przejścia udziału lub części udziału wspólnika na inną osobę,
- procedurę przechowywania dokumentów spółki i udostępniania informacji wspólnikom lub osobom trzecim.

Statut może zwierać również inne postanowienia przewidziane w prawie rosyjskim. Nie może natomiast zawierać postanowień sprzecznych z ustawami i innymi aktami prawnymi. Wszelkie zmiany do statutu mogą być wprowadzane w drodze uchwały wszystkich wspólników. Wszelkie modyfikacje podlegają rejestracji i można się na nie powoływać wobec osób trzecich z chwilą ich rejestracji.

Organy

Zgromadzenie wspólników to najważniejszy organ spółki z o.o. Może być zwoływany w trybie zwyczajnym (corocznie lub częściej – w terminie wskazanym w statucie) i w trybie nadzwyczajnym. Zwyczajne zgromadzenie wspólników, na którym zatwierdzane są sprawozdania i bilanse dotyczące działalności spółki, powinno odbyć się w okresie między dwoma miesiącami przed i czterema miesiącami po upływie każdego roku obrotowego.

Zgromadzenie wspólników zwołuje zarząd, rada nadzorcza lub komisja rewizyjna. Rewident lub wspólnik, posiadający udział nie mniejszy niż 10%, ma prawo zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników, jeżeli zarząd nie zwoła go lub odmówił zwołania go w terminie 5 dni od dnia zgłoszenia odpowiedniego żądania przez wskazaną osobę.

Statutem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może być przewidziane utworzenie Rady Nadzorczej. Wówczas statut spółki powinien określać liczbę członków Rady Nadzorczej, okres sprawowania obowiązków przez członków i prezesa Rady Nadzorczej, tryb powoływania i odwoływania członków rady. Osoba zajmująca stanowisko członka Zarządu, jednoosobowego (dyrektora) nie może sprawować zarazem funkcji

Prezesa Rady Nadzorczej. Z kolei osoby zajmujące stanowisko członka Zarządu kolegiального, mogą pełnić funkcję członków Rady Nadzorczej, w proporcji nie większej niż $\frac{1}{4}$ składu Rady.

Zarząd prowadzi sprawy i reprezentuje spółkę z o.o. W takiej spółce, zarząd jest co do zasady organem jednoosobowym – dyrektor, dyrektor generalny, prezes itp. (zarząd jednoosobowy lub jednoosobowy organ wykonawczy). Jako jednoosobowy organ wykonawczy w spółce może występować zarówno osoba fizyczna lub podmiot prawny.

Zarząd jednoosobowy składa się z jednego członka, który jest powoływany przez zgromadzenie wspólników (lub radę nadzorczą, jeżeli statut tak stanowi) na okres wskazany w statucie. Na stanowisko członka Zarządu jednoosobowego może być powołana osoba spośród wspólników lub spoza ich grona. Umowę między spółką a członkiem Zarządu jednoosobowego, w imieniu spółki zawiera Przewodniczący Zgromadzenia Wspólników. Ponadto zgodnie z art. 42 pkt. 1 Ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, wykonywanie funkcji Zarządu jednoosobowego może być przekazane tzw. zarządcy.

Statut spółki może przewidywać przekazanie uprawnień jednoosobowego organu wykonawczego do kilku osób, działających łącznie, lub powstanie kilku organów wykonawczych działających niezależnie jeden od drugiego. Może także przewidywać powołanie - jednocześnie z jednoosobowym organem wykonawczym - Zarządu wieloosobowego (kolegiального organu wykonawczego), którego członków powołuje Zgromadzenie Wspólników. Wówczas w statucie powinna być przewidziana liczba członków zarządu, czas sprawowania przez nich funkcji oraz zakres kompetencji. Członkiem Zarządu wieloosobowego może być osoba fizyczna, która niekoniecznie musi być wspólnikiem spółki.

Do kompetencji tych organów odniesione są kwestie, które nie należą do kompetencji Zgromadzenia Wspólników oraz Rady Nadzorczej.

Kapitał zakładowy spółki z o.o. dzieli się na udziały. Wielkość udziału to współzależność wartości nominalnej udziału i wysokości kapitału zakładowego spółki. Określa się ją jako udział procentowy lub ułamkowy. Udziały mogą być o równej lub też nierównej wartości nominalnej. Minimalny kapitał zakładowy spółki z o.o. wynosi 10 000 RUB.

Przedstawicielstwo lub oddział zagranicznej osoby prawnej

Oprócz utworzenia własnej spółki na terytorium Rosji, polski przedsiębiorca może wykonywać znaczną część działań za pośrednictwem przedstawicielstwa lub oddziału (filii) zagranicznej osoby prawnej (art. 55 Kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej).

Przedstawicielstwa i oddziały w Rosji nie posiadają osobowości prawnej. Wyposażone są one w majątek zagranicznej osoby prawnej, która je utworzyła. Osoba prawna, która utworzyła w Rosji przedstawicielstwo lub oddział powołuje dyrektora, który działa na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa.

Oddział zagranicznej osoby prawnej może prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie w zakresie, w jakim działalność tę wykonuje zagraniczna osoba prawna, która oddział utworzyła. Natomiast zakres działań przedstawicielstwa odnosi się jedynie do reprezentowania i ochrony interesów zagranicznej osoby prawnej.

Informacja o przedstawicielstwie lub filii powinna zostać zamieszczona w dokumentach założycielskich podmiotu zagranicznego, tj. w statucie lub umowie spółki.

Od 1 stycznia 2015 roku, działania w sprawie akredytacji zagranicznych oddziałów i przedstawicielstw podejmowane są przez Federalną Służbę Podatkową Rosji, a mianowicie Międzyrejonową Inspekcję Federalnej Służby Podatkowej Rosji nr 47 (Moskwa, ul. Dołgorukowska 33, budynek 1).

Za akredytację oddziałów, przedstawicielstw zagranicznych organizacji pobierana jest opłata skarbowa w wysokości 120 000 rubli rosyjskich (około 1650 euro) za każdy oddział/przedstawicielstwo.

VIII. Sądownictwo w Rosji z udziałem przedsiębiorców zagranicznych

1. Państwowe sądy arbitrażowe.

W ciągu ostatnich kilku lat system sądowy Federacji Rosyjskiej uległ dość istotnym zmianom ze względu na wdrożenie kilku bardzo znaczących reform. Owe systemowe zmiany bezpośrednio mogą wpływać na możliwość uzyskania sądowej ochrony praw przedsiębiorców w Rosji (nie ma znaczenia, czy chodzi o rosyjskie, czy zagraniczne podmioty prawne).

Przed wszystkim należy zwrócić uwagę na zmiany w szeroko rozumianym sądownictwie państwowym. Celowo użyto w tym miejscu wyraz „państwowy”, gdyż terminologia rosyjska może być poniekąd myląca dla polskiego odbiorcy. Po upadku Związku Radzieckiego, w Rosji obok tradycyjnych sądów powszechnych pojawiły się i dość prężnie działały sądy arbitrażowe. Należy zaznaczyć, że od samego początku były to sądy państwowe (aczkolwiek niewłączone pierwotnie do ogólnego systemu sądów powszechnych z Sądem Najwyższym Rosji na czele), czyli nie należy ich mylić z polskimi arbitrażami czy sądami polubownymi. Ówczesny system sądów arbitrażowych wraz z Naczelnym Sądem Arbitrażowym (obecnie nieistniejącym) można porównać do autonomicznego, w gruncie rzeczy, systemu polskich sądów administracyjnych. Innymi słowy, państwowe sądownictwo arbitrażowe w Rosji (przede wszystkim chodziło o sprawy z udziałem przedsiębiorców) przed reformą miało charakter autonomiczny i nie podlegało Sądowi Najwyższemu Federacji Rosyjskiej. Był to system wyodrębnionych według specjalizacji sądów. Taka sytuacja budziła wątpliwości, gdyż Naczelny Sąd Arbitrażowy i Sąd Najwyższy niejednokrotnie tworzyły sprzeczną praktykę w podobnych kwestiach, podważając jednolitość orzecznictwa w sprawach gospodarczych. Chociaż w literaturze można spotkać różne określenia połączenia sądów albo bardziej poprawne formalno-prawne określenia

„stworzenie nowego Sądu Najwyższego”, faktycznie chodzi o likwidację Naczelnego Sądu Arbitrażowego i wchłonięcie jego resztek przez nowy Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej.

Rosja nie jest państwem jednolitym, lecz federacją, składającą się z różnych jednostek administracyjnych (tak zwane podmioty federacji), niejednokrotnie o odmiennej strukturze wewnętrznej. Taki stan rzeczy implikuje podział sądów na federalne oraz sądy podmiotów federacji.

Obecnie po przeprowadzeniu reformy system sądów wygląda inaczej. Zgodnie z cz. 2 art. 4 konstytucyjnej ustawy federalnej „O systemie sądowym Federacji Rosyjskiej” w Federacji Rosyjskiej funkcjonują sądy federalne, sądy konstytucyjne (statutowe) oraz sędziowie pokoju podmiotów Federacji Rosyjskiej, tworzące system sądowy Federacji Rosyjskiej”. W cz. 3 art. 4 tej ustawy znajdziemy listę sądów federalnych:

- Sąd Konstytucyjny Federacji Rosyjskiej,

- Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej,

- sądy najwyższe republik, krajowe, obwodowe sądy, sądy miast o znaczeniu federalnym, sądy obwodu autonomicznego i okręgu autonomicznego, sądy rejonowe, wojskowe i specjalizowane sądy, które składają się na system powszechnych sądów federalnych,

- sądy arbitrażowe okręgów, arbitrażowe sądy apelacyjne, arbitrażowe sądy podmiotów Federacji Rosyjskiej i specjalne sądy arbitrażowe, które tworzą system federalnych sądów arbitrażowych.

Z wyżej przytoczonego zestawienia wyraźnie widać, że Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej w sensie formalno-prawnym nie wchodzi do systemu sądów powszechnych, z kolei sądy arbitrażowe, tworzące system arbitrażowych sądów federalnych, nie mają w swoim systemie jak poprzednio Naczelnego Sądu Arbitrażowego. Innymi słowy, system osobnych sądów arbitrażowych nadal istnieje, ale nie można mówić o jego absolutnej autonomii, gdyż po kasacji Naczelnego Sądu Administracyjnego w Sądzie Najwyższym została utworzona nowa izba spraw ekonomicznych. Zatem obecnie Sąd Najwyższy jest najwyższym organem sądowym nie tylko w dziedzinie cywilnych, karnych czy administracyjnych spraw, lecz także w sprawach dotyczących rozstrzygnięcia spo-

rów ekonomicznych (w innym tłumaczeniu – sporów gospodarczych). W wyżej wymienionych typach spraw Sąd Najwyższy w przewidzianych ustawą formach realizuje nadzór jako instancja nadzorcza lub działa jako sąd apelacyjny czy kasacyjny w określonych sytuacjach.

Wracając do istniejącej obecnie struktury sądownictwa arbitrażowego, należy nadmienić, że sąd arbitrażowy podmiotu Federacji Rosyjskiej w granicach swoich uprawnień rozpatruje sprawy w charakterze sądu pierwszej instancji oraz w związku z pojawieniem się nowych okoliczności, z kolei apelacje rozpatruje Apelacyjny Sąd Arbitrażowy (jak również sprawy w związku z pojawieniem się nowych okoliczności). Z kolei trzecią instancją może być Sąd Arbitrażowy Okręgu (arbitrażowy sąd kasacyjny), któremu ustawa pozwala rozpatrywać sprawy w charakterze pierwszej instancji, ale jest to przede wszystkim sąd kasacyjny. Sąd Arbitrażowy Okręgu jest wyżej stojącą instancją dla funkcjonujących na terenie odpowiedniego okręgu arbitrażowych apelacyjnych sądów oraz sądów arbitrażowych podmiotów Federacji Rosyjskiej, chyba, że inaczej zostało ustalone w federalnej ustawie konstytucyjnej. Należy też wskazać, że mimo zapowiedzi reform oraz jedności prawa materialnego sądy arbitrażowe nadal posiadają własne ustawodawstwo proceduralne, czyli Kodeks postępowania arbitrażowego, normujący postępowanie w sądach arbitrażowych. Właśnie z art. 1 tego kodeksu wynika, że wymiar sprawiedliwości w dziedzinie przedsiębiorczości oraz innej działalności gospodarczej realizowany jest przez sądy arbitrażowe.

2. Niepaństwowy arbitraż komercyjny.

Rosyjski system prawny akceptuje idee niepaństwowego arbitrażu, czyli zezwala na dobrowolne przekazanie przez strony sporu wybranych kategorii spraw do rozpatrzenia przez instytucję arbitrażową, niebędącą sądem państwowym. W tym znaczeniu jest to sąd niepaństwowy arbitrażowy, rozpowszechniony także w Polsce. W tej dziedzinie w Rosji w ostatnich latach również zostały wprowadzone poważne reformy, do dzisiaj budzące kontrowersje. Chodzi przede wszystkim o wejście w życie słynnej ustawy federalnej z dnia 29.12.2015 N 382-ФЗ, poświęconej w całości arbitrażowi (faktycznie synonim niepaństwowego arbitrażu w języku rosyjskim „третейское разбирательство”, co znalazło się w nazwie ustawy). Z cz. 1 art. 1 tej ustawy wynika, że reguluje ona tryb utworzenia i funkcjonowania sądów arbitrażowych, stale działających instytucji ar-

bitrażowych na terytorium Federacji Rosyjskiej oraz postępowanie arbitrażowe. Wydawać by się mogło, że chodzi tylko o tak zwany arbitraż wewnętrzny. Jednak z cz. 2 ustawy federalnej wynika, że postanowienia art. 39 i 43 oraz rozdziałów 9 – 12 stosuje się nie tylko do sporów wewnętrznych, lecz także do międzynarodowego arbitrażu komercyjnego, który ma miejsce na terytorium Federacji Rosyjskiej. Z kolei pod sformułowaniem „międzynarodowy arbitraż komercyjny” ustawa rozumie arbitraż, do którego ma zastosowanie ustawa Federacji Rosyjskiej z dnia 7 lipca 1993 r. N 5338-1 „O międzynarodowym arbitrażu komercyjnym” (pkt. 6 art. 2). Zanim przejdziemy do ustawy o arbitrażu międzynarodowym, należy wrócić do kontrowersji, o której wspominałem wyżej. Otóż rząd postanowił wprowadzić większą kontrolę nad instytucjami arbitrażowymi ze względu na liczne nadużycia polegające na funkcjonowaniu „kieszonkowych” arbitrażów niepaństwowych, wręcz legitymizowaniu w ten sposób nieistniejących długów (siłą rzeczy w niepaństwowym arbitrażu nie sądzi się spraw dotyczących zbrodni etc.). Artykuł 44 Ustawy federalnej z dnia 29.12.2015 N 382-Φ3 wprowadził do prawa rosyjskiego novum, że w Rosji stale działające instytucje arbitrażowe mogą zostać utworzone tylko przy organizacjach niekomercyjnych. Takie podejście już eliminuje część arbitraży z rynku, gdyż działają one na przykład przy osobach prawnych mających na celu otrzymanie zysku. Ponadto ustawa zawiera wymóg otrzymania przez organizację niekomercyjną zezwolenia na realizację funkcji stałego arbitrażu w formie aktu rządu Federacji Rosyjskiej. Pomijając inne wymagania i formalności, w końcu i tak odpowiedni organ rządowy decyduje o wydaniu swoistej „licencji”. Jedynie Międzynarodowy Komercyjny Sąd Arbitrażowy i Morska Komisja Arbitrażowa przy Handlowo-przemysłowej Izbie Federacji Rosyjskiej realizują swoje funkcje stale działającej instytucji arbitrażowej bez konieczności nadania przez rząd Federacji Rosyjskiej prawa do pełnienia takich funkcji. Prawdopodobnie taki wyjątek został uczyniony ze względu na dobrą reputację, przede wszystkim międzynarodową, wyżej wspomnianych instytucji. W sądzie przy Izbie Handlowo-Przemysłowej można znaleźć Polaków wśród arbitrów, jak i polskich przedsiębiorców wśród stron postępowania arbitrażowego. Takie podejście rosyjskiego ustawodawcy doprowadziło do sytuacji, że po upływie przejściowego terminu, wynoszącego tylko jeden rok od chwili wejścia ustawy w życie (1 września 2016 r.), w początkowym okresie (czyli po 1 września 2017 r.) tylko cztery instytucje mogły dalej prowadzić na stałe arbitraż, gdyż usta-

wa dała im takie prawo lub otrzymały je od rządu. Podsumowując, liczba instytucji w jakikolwiek sposób zajmująca się stałym arbitrażem spadła w niektórych regionach Rosji o 100 %.

Pomijając radykalną redukcję „miejsc arbitrażu”, nadal zgodnie z p. 3 art. 1 ustawy Federacji Rosyjskiej z dnia 7 lipca 1993 r. N 5338-1 „O międzynarodowym arbitrażu komercyjnym” do międzynarodowego arbitrażu komercyjnego na podstawie porozumienia stron mogą być przekazywane spory stron, powstające ze stosunków cywilno-prawnych, przy realizacji zewnętrznych handlowych i innych typów stosunków gospodarczych, jeśli przedsiębiorstwo gospodarcze chociażby jednej ze stron znajduje się za granicą albo jakiegokolwiek miejsce, gdzie powinna być wykonana istotna część zobowiązań, wynikających ze stosunków stron, lub miejsce, z którym najbardziej związany jest przedmiot sporu, znajduje się za granicą; oraz spory, powstające w związku z realizacją inwestycji zagranicznych na terytorium Federacji Rosyjskiej albo inwestycji rosyjskich za granicą.

IX. System podatkowy

1. Zagadnienia ogólne

Mając na uwadze system podatkowy danego państwa, należy rozumieć przez to nie tylko zespół norm materialnego prawa podatkowego (konstrukcji poszczególnych podatków), ale także przepisy prawa proceduralnego oraz normy regulujące ustrój aparatu skarbowego, a także zespół zasad, reguł i sposobów stosowania prawa podatkowego.

Obecny system podatkowy Federacji Rosyjskiej zaczął kształtować się po rozpadzie ZSRR już od grudnia 1991 r. Efektem licznych prac legislacyjnych było uchwalenie w lipcu 1998 r. pierwszej części Kodeksu podatkowego (która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.), a w sierpniu 2000 r. – drugiej części. W odróżnieniu od polskiego prawa podatkowego, na które składa się wiele różnorodnych ustaw, w zasadzie wszelkie aspekty rosyjskiego prawa podatkowego uregulowane są we wspomnianym Kodeksie podatkowym, który jedynie w ściśle określonych przypadkach może być doprecyzowany przez inne akty normatywne – chodzi głównie o akty prawa miejscowego odnoszące się do podatków regionalnych lub lokalnych. Najbardziej podstawowe konstrukcje podatkowe z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej, takie jak podatek od wartości dodanej (VAT), podatek akcyzowy czy podatki dochodowe, a także ogólne przepisy prawa podatkowego i przepisy prawa regulujące postępowanie podatkowe (które można porównać z zakresem polskiej Ordynacji podatkowej) są w całości umieszczone w Kodeksie podatkowym. Reguluje on również takie aspekty jak: szczególne zasady uchwalania ustaw podatkowych, wdrażanie i pobieranie podatków, reguły prowadzenia kontroli podatkowej, wnoszenia skarg, odwołań i zażaleń na rozstrzygnięcia lub bezczynność organów podatkowych, a także odpowiedzialność za naruszenie norm prawa podatkowego.

Kodeks podatkowy zawiera również gwarancję podstawowych praw podatnika takich jak: zasada powszechności i równości opodatkowania, niedyskryminacyjny charakter podatków (w tym pod kątem formy własności, obywatelstwa i źródła pochodzenia kapitału), konieczności istnienia uzasadnienia ekonomicznego dla wdrożenia danego podatku, zakazu arbitralności podatków oraz uchwalania takich konstrukcji podatkowych, które przeszkadzają w realizacji konstytucyjnych uprawnień podatników. Dodatkowo, podatki nie mogą (bezpośrednio ani pośrednio) ograniczać swobodnego przepływu towarów i usług na terytorium Rosji, ani wchodzić w życie z mocą wsteczną. Kodeks podatkowy przewiduje (w art. 5) przynajmniej 1-miesięczny okres tzw. *vacatio legis*, czyli okres pomiędzy opublikowaniem tekstu uchwalonej ustawy po podpisaniu jej przez Prezydenta, a dniem jej wejścia w życie, a także normę zapewniającą, aby nowe regulacje weszły nie wcześniej niż od pierwszego dnia nowego okresu podatkowego (np. od 1 stycznia dla podatków rozliczanych rocznie, pierwszego dnia następnego kwartału przy podatkach rozliczanych kwartalnie itd.). Istnieje jednak możliwość wdrożenia ustawodawstwa podatkowego z mocą wsteczną jeżeli nowa regulacja łagodzi dotychczasowe przepisy lub wprowadza rozwiązanie korzystniejsze dla podatnika.

Źródłem prawa podatkowego w Rosji jest przede wszystkim wspomniany już Kodeks podatkowy, jednakże pewne normy prawne wynikają także z konstytucji, dekretów Prezydenta Rosji, a także innych ustaw lub rozporządzeń o wykonawczym charakterze. W zakresie podatków regionalnych i lokalnych dodatkowymi źródłami prawa podatkowego będą odpowiednie uchwały i dekrety władz regionalnych, wydawane w granicach określonych ustawami. Bardzo istotną rolę spełniają jednak również pewne zarządzenia, wyjaśnienia, objaśnienia, pisma i inne tego typu dokumenty wydawane przez Ministerstwo Finansów lub Federalną Służbę Podatkową. Chociaż nie mają one mocy prawa powszechnie obowiązującego i nie mogą być źródłem praw i obowiązków podatników, to jednak pełnią niezwykle istotną rolę w zakresie wykładni przepisów prawa podatkowego, doprecyzowania istniejących regulacji prawnopodatkowych i ułatwiają podatnikom interpretację niejasnych norm.

Organami podatkowymi w Rosji są Ministerstwo Finansów oraz Federalna Służba Podatkowa. Ministerstwo Finansów zajmuje się koordynacją polityki podatkowej, przygotowaniem projektów zmian ustawodawstwa i nadzorem funkcjonowania FSP, która z kolei wykonuje całą administrację podatkową – od prowadzenia rejestru podatników, przyjmowania rozliczeń podatkowych aż po nadzór nad prawidłowością tych rozliczeń i dokonywanie kontroli podatkowych.

Obecnie w Federacji Rosyjskiej występuje 14 podatków, które można podzielić na trzy podstawowe kategorie – podatki federalne, regionalne i lokalne. Pierwszą kategorię stanowią najbardziej istotne i efektywne fiskalnie daniny publiczne, które obowiązują w jednakowym brzmieniu na terytorium całej Rosji. Zalicza się do niej 8 podatków: podatek od wartości dodanej (VAT), akcyza, podatek od przychodów osób fizycznych (PIT), podatek dochodowy od organizacji (CIT), podatek od wydobywania kopalin, podatek wodny, podatek za korzystanie z obiektów przyrody ożywionej oraz opłata skarbową. Mianem podatków regionalnych określa się te daniny publiczne, z których dochody zasilają budżety podmiotów Federacji Rosyjskiej (republiki, kraje, obwody, miasta wydzielone, obwody i okręgi autonomiczne) i które są częściowo regulowane przez akty prawa miejscowego tych podmiotów, np. w zakresie wysokości stawek podatku czy sposobu kalkulacji podstawy opodatkowania. Obecnie podatkami regionalnymi są: podatek od majątku organizacji, podatek od gier i podatek transportowy. Ostatnią grupę podatków stanowią podatki lokalne, do których zalicza się: podatek gruntowy, podatek od majątku osób fizycznych oraz opłatę targową, dochód z których zasila budżety samorządów najniższego szczebla.

Najważniejsze konstrukcje podatkowe z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Rosji przedstawione są jak niżej.

2. Podatki obrotowe

Podobnie jak w przypadku wielu innych państw, jednym z głównych filarów budżetu państwa, a zarazem obciążeń fiskalnych podatników są pośrednie podatki obrotowe, przy czym występuje jeden podatek powszechny – VAT oraz podatek szczególny, obciążający obrót wybranymi dobrami, jakim jest akcyza.

VAT

Podatnikiem VAT (podatku od wartości dodanej) jest organizacja oraz przedsiębiorca indywidualny, a także każda osoba, która importuje towary na obszar celny Rosji. Podobnie jak w przypadku systemu VAT w UE, istnieje jednak próg obrotu, poniżej którego dany podmiot może wybrać zwolnienie podmiotowe i brak konieczności rejestracji jako podatnika VAT. Obecnie próg ten wynosi 2 mln RUB obrotu netto w okresie trzech ostatnich kolejno następujących po sobie miesięcy, ale nie dotyczy podatników, którzy prowadzili działalność w zakresie odpłatnej dostawy wyrobów akcyzowych. Art. 149 Kodeksu podatkowego zawiera stosunkowo liczne zwolnienia przedmiotowe z podatku.

Przedmiotem opodatkowania w VAT jest odpłatna dostawa towarów, odpłatne świadczenie usług, wykonywanie robót budowlanych lub montażowych, wykorzystanie towarów na własne potrzeby przez podatnika, a także import towarów na obszar Rosji. Podobnie jak w przypadku europejskiego systemu VAT, opodatkowanie wystąpi, jeżeli miejscem świadczenia będzie terytorium Federacji Rosyjskiej.

Podstawą opodatkowania jest wartość towaru lub usługi, wyrażona poprzez cenę, jednakże w przypadku podmiotów powiązanych Kodeks podatkowy wprowadza restrykcyjny obowiązek stosowania cen takich jakie ustaliłyby pomiędzy sobą podmioty niezależne (art. 105.3 Kodeksu podatkowego). Podstawa opodatkowania zawiera w sobie kwotę podatku akcyzowego, a przypadku importu – także należnego cła. Kodeks podatkowy szczegółowo określa zasady kalkulacji podstawy opodatkowania z tytułu dokonywania niektórych świadczeń.

Okresem rozliczeniowym podatku jest kwartał i w ramach tego okresu kumuluje się podstawy opodatkowania z tytułu dokonanych świadczeń, z podziałem na poszczególne stawki podatku. Podstawowa stawka VAT w Rosji wynosi 18%. Stawka obniżona w wysokości 10% obejmuje dostawę lub świadczenie enumeratywnie wymienionych towarów lub usług. Ostatnia ze stawek 0%, obejmuje eksport towarów oraz wybrane dostawy towarów lub świadczenia usług, jednakże jej zastosowanie jest obwarowane licznymi wymogami dokumentacyjnymi.

Rozliczenie podatku odbywa się po zakończeniu danego okresu rozliczeniowego (kwartału), co do zasady w trzech równych ratach płatnych do 25-ego dnia każdego z trzech miesięcy następujących po danym kwartale. W terminie 25-ciu dni od zakończenia danego okresu rozliczeniowego należy złożyć deklarację podatkową w formie elektronicznej. Podobnie jak w przypadku unijnego systemu VAT, podatnicy mają prawo pomniejszyć kwotę podatku należnego o podatek naliczony, a w sytuacji gdy różnica ta będzie ujemna – do zwrotu VAT. Podatnicy zagraniczni, niemający siedziby w Rosji oraz niebędący zarejestrowanymi w organie skarbowym, muszą ustanowić przedstawiciela podatkowego w Rosji, jeżeli na terytorium tego państwa dokonują czynności opodatkowanych.

Akcyza

Podobnie jak w polskim prawie podatkowym, w Rosji funkcjonuje podatek akcyzowy jako specjalistyczny selektywny podatek obrotowy, obciążający wybrane kategorie dóbr. Podatnikiem akcyzy jest organizacja, indywidualny przedsiębiorca lub w przypadku importu wyrobów akcyzowych, każda inna osoba dokonująca tego importu. Wyrobami akcyzowymi w Rosji są: alkohol oraz wyroby wytwarzane z jego zawartością (z wyłączeniem leków i perfum zawierających alkohol), tytoń oraz wyroby tytoniowe, samochody osobowe, paliwa, oleje silnikowe oraz niektóre inne destylaty ropy naftowej, gaz ziemny oraz tzw. e-papierosy i płyny do nich. Przedmiotem opodatkowania jest (w dużym uproszczeniu) obrót wyrobami akcyzowymi na terytorium Rosji lub ich import.

Podstawa opodatkowania oraz stawki podatkowe są ze sobą ściśle powiązane i są ustalane oddzielnie dla każdego rodzaju wyrobu akcyzowego w zależności od jego właściwości i parametrów. Przykładowo, podstawa opodatkowania może być określona jako wartość, objętość, zawartość substancji w roztworze, itp. Stawki podatku zależą od metody wyrażenia podstawy opodatkowania i mogą przybrać wartość procentową, kwotową lub mieszaną (w przypadku papierosów). Stawki podatku akcyzowego są określone na 3 lata do przodu, co znacząco ułatwia planowanie biznesu.

Okresem rozliczeniowym podatku akcyzowego jest miesiąc kalendarzowy. Płatność podatku (i termin złożenia deklaracji podatkowej) co do zasady przypada na 25-ty dzień miesiąca następnego, przy czym Kodeks

podatkowy wprowadza modyfikację tego terminu w niektórych przypadkach, a także przewiduje płatność zaliczkową do 15-ego dnia bieżącego okresu rozliczeniowego.

3. Podatki dochodowe i umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania

W Rosji, podobnie jak w Polsce, istnieją oddzielne podatki dochodowe dla osób fizycznych oraz dla osób prawnych. Chociaż pod kątem prawnym rosyjski PIT różni się od polskiego, to jednak pod względem ekonomicznym można porównać obie konstrukcje.

PIT

Podatnikami rosyjskiego PIT są rezydenci rosyjscy, a także nierezydenci osiągający przychody ze źródeł położonych w Rosji. W odróżnieniu od polskiego prawa podatkowego, jedynym kryterium rezydencji podatkowej osoby fizycznej w Rosji jest fakt przebywania na jej terytorium przez przynajmniej 183 dni w okresie ostatnich 12 miesięcy (nie ma łącznika centrum interesów osobistych lub gospodarczych).

Definicja przychodu podatkowego jest bardzo szeroka i obejmuje nie tylko kwoty rzeczywiście uzyskane (zarówno w rublach jak i walutach obcych), ale także wszelkie świadczenia w naturze, świadczenia nieodpłatne¹, a także korzyści materialne związane z ulgowym oprocentowaniem od długu czy nabyciem towarów lub usług poniżej ceny rynkowej. Od przychodów podatnicy mają prawo dokonać licznych odliczeń, które przypominają polskie koszty uzyskania przychodów. W efekcie podstawa opodatkowania przypomina dochód. Odliczenia te są dokładnie i szczegółowo określone w Kodeksie podatkowym². Można wyróżnić 4 podstawowe ich kategorie – określone enumeratywnie; odliczenia ogólne, odliczenia o charakterze socjalnym, odliczenia związane z transakcjami na kapitałach pieniężnych, papierach wartościowych, itp. oraz odliczenia profesjonalne przewidziane dla przedsiębiorców indywidualnych (udokumentowane wydatki związane z uzyskiwanymi przychodami). Kodeks podatkowy dość precyzyjnie reguluje zasady ustalania podstawy opodatkowania w wielu szczególnych przypadkach. Niezależnie od tego,

¹ W Rosji nie ma oddzielnego podatku obejmującego spadki, darowizny oraz inne nieodpłatne przysporzenia.

² Art. 218-221 Kodeksu podatkowego.

w art. 217 przewidziane są liczne zwolnienia podatkowe, w tym dotyczące darowizn.

Okresem podatkowym jest rok kalendarzowy. W Rosji funkcjonuje liniowy podatek PIT, którego podstawowa stawka wynosi 13%, aczkolwiek istnieją jeszcze stawki szczególne dla określonych kategorii przychodów:

- 35% – przykładowo w przypadku odsetek oraz wygranych,
- 30% w przypadku przychodów uzyskiwanych przez nierezydentów (z wyjątkiem dywidend – 15% – oraz dochodów ze stosunku pracy – 13%),
- 9% w przypadku niektórych przychodów kapitałowych,
- 30% w przypadku niektórych rodzajów przychodów z tytułu papierów wartościowych.

Deklarację podatkową (formularz НДФЛ – 3) składa się w terminie do 30 kwietnia roku następnego, a należny podatek, pomniejszony o kwoty pobrane przez płatników lub inne formy zaliczek, należy zapłacić w terminie do 15 lipca roku następnego.

CIT

Podatnikiem podatku od zysku organizacji³ są wszystkie organizacje (osoby prawne) rosyjskie, a także zagraniczne, które prowadzą w Rosji działalność gospodarczą poprzez położony w tym kraju zakład i uzyskują dochody ze źródeł położonych w Rosji. Dana organizacja będzie uznana za rosyjskiego rezydenta podatkowego jeżeli ma siedzibę lub rzeczywisty zarząd na terytorium Rosji.

Przedmiotem opodatkowania jest zysk organizacji rozumiany tak jak dochód w polskim prawie podatkowym, czyli suma przychodów pomniejszona o koszty ich uzyskania w roku podatkowym. Kodeks podatkowy rozróżnia dwa źródła przychodów – związane z dostawą towarów i usług lub praw majątkowych oraz pozostałe przychody, a także ustanawia dość szeroką grupę przychodów, które nie są uznawane za przychody. Bardzo drobiazgowo uregulowane są zagadnienia dotyczące kosztów uzyskania przychodów, których podział jest skomplikowany, ale odpowiada wspo-

³ Налог на прибыль организаций

mnianemu podziałowi na dwa źródła przychodów. Zarówno przychody jak i koszty ustala się metodą memoriałową, chyba, że średni przychód netto (bez VAT) w każdym z czterech poprzedzających kwartałów nie przekroczył 1 mln RUB, to w takim przypadku podatnik może stosować metodę kasową.

Podstawa opodatkowania⁴ jest wyrażona w rublach i obliczana narastająco w ciągu okresu rozliczeniowego, którym jest rok kalendarzowy (w odróżnieniu od polskiego CIT, podatnik rosyjski nie może przyjąć innej konstrukcji roku podatkowego). Nie ma już ograniczenia czasowego rozliczenia strat za poprzednie lata podatkowe, jedynie w latach 2017-2020 obowiązuje limit odliczenia strat z poprzednich lat – nie może on przekroczyć 50% podstawy opodatkowania bieżącego okresu rozliczeniowego. Podstawowa stawka CIT w Rosji wynosi obecnie 20%. Taka sama stawka (z drobnymi wyjątkami) dotyczy nierezydentów osiągających przychody ze źródeł położonych na terytorium Rosji. W przypadku przychodów w postaci dywidend stawka jest niższa i wynosi 15% (pobór podatku u źródła). Istnieją również dodatkowe obniżone stawki w przypadku niektórych źródeł przychodów.

Rosyjski CIT jest rozliczany w stosunku rocznym, ale Kodeks podatkowy nakłada obowiązek odprowadzania regularnych, comiesięcznych zaliczek na poczet podatku. Zaliczki te oblicza się jako 1/3 kwoty zaliczki należnej za poprzedni kwartał roku (kwartały są okresem rozliczeniowym CIT w Rosji) lub w oparciu o bieżące rezultaty działalności za poprzedni miesiąc i wpłaca do organu podatkowego w terminie do 28 dnia następnego miesiąca. Roczną deklarację podatkową należy złożyć w terminie do 28 marca roku następnego.

Umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania

Rosja, podobnie jak wiele innych państw, zawierała liczne umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, które dotyczą podatków dochodowych i majątkowych. Liczba zawartych umów (stan na rok 2018) wynosi 83, w tym jest również umowa pomiędzy Polską a Rosją⁵. Postanowienia tych umów mają pierwszeństwo stosowania przed kra-

⁴ Art. 274 i nast. Kodeksu podatkowego. Kolejne przepisy precyzują sposób obliczenia podstawy opodatkowania u konkretnych podatników.

⁵ Tekst umowy dostępny m.in. pod adresem: https://www.finance.mf.gov.pl/c/document_library/get_file?uuid=872fc46f-7ec4-46ef-92a9-cf113b3179dd&groupId=766655

jowymi przepisami podatkowymi, dlatego też istotne jest zweryfikowanie jej postanowień. Polsko-Rosyjska umowa w sprawie unikania podwójnego opodatkowania jest oparta na modelowej konwencji OECD w sprawie podatków od dochodów i majątku i przewiduje m.in. metodę kredytu podatkowego, ograniczenie podatku u źródła z tytułu dywidend, odsetek i należności licencyjnych do 10%, możliwość opodatkowania w państwie źródła dochodów z pracy, wolnych zawodów, wynagrodzeń dyrektorów, dochodów z nieruchomości oraz zysków zakładu zagranicznego przedsiębiorstwa państwa rezydencji.

4. Reżimy podatkowe

Kodeks podatkowy przewiduje istnienie łącznie 5 reżimów podatkowych. Pierwszym i domniemanym jest ogólny reżim podatkowy, na który składają się m.in. scharakteryzowane wyżej podatki. Podatnik, o ile spełni określone kryteria, może jednak wybrać któryś z czterech pozostałych specjalnych reżimów podatkowych: uproszczony system opodatkowania (dla podatników zatrudniających poniżej 100 pracowników, mających przychody za 9 miesięcy poniżej 112,5 mln RUB i u których wartość środków trwałych nie przekracza 150 mln RUB – podatek płaci się w wysokości 6% przychodów lub 15% dochodów), jednolity podatek od przypisanego przychodu (dla wybranych kategorii działalności gospodarczej), jednolity podatek rolny (dla producentów rolnych) oraz patentowy system opodatkowania (dla ściśle określonej kategorii usług). Specjalne reżimy opodatkowania regulują art. 346¹-346⁵³ Kodeksu podatkowego.

X. Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze ekonomicznym

Rosja jest członkiem kilkudziesięciu organizacji międzynarodowych. Do najważniejszych o charakterze ekonomicznym należy zaliczyć Światową Organizację Handlu (WTO), Wspólnotę Gospodarczą Azji i Pacyfiku, Szanghajską Organizację Współpracy, Wspólnotę Niepodległych Państw, Państwo Związkowe Rosji i Białorusi oraz Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (funkcjonuje od 1 stycznia 2015 roku).

W ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej zachodzą obecnie najsilniejsze procesy integracyjne dotyczące rosyjskiej ekonomiki. Euroazjatycka Unia Gospodarcza posiada dużo podobieństw do Unii Europejskiej. Funkcjonujący w ramach EAUG wspólny rynek oparty jest na zasadzie swobody przepływu kapitału, siły roboczej, towarów i usług. Do EAUG – poza Rosją – należą także Białoruś, Kazachstan, Armenia oraz Kirgistan. Możliwe jest dołączenie kolejnych państw, szczególnie z Azji Centralnej.

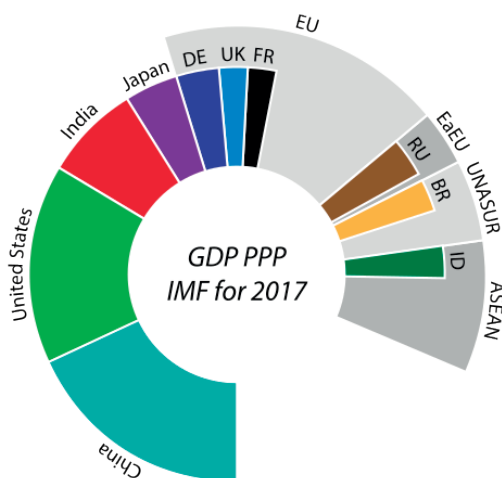
Euroazjatycka Unia Gospodarcza powstała na mocy podpisania 29 maja 2014 roku w Astanie Traktatu o Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej⁶. Rozwinęła się ona z Wspólnej Przestrzeni Ekonomicznej Białorusi, Kazachstanu i Rosji oraz Unii Celnej. Obecnie państwa działające w ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej tworzą jedną przestrzeń celną oraz prowadzą wspólną politykę celną w stosunku do państw trzecich.

Euroazjatycka Unia Gospodarcza podpisała szereg umów handlowych z państwami trzecimi: Wietnamem, Iranem, Chinami oraz z Kubą, natomiast z kolejnymi krajami są prowadzone rozmowy: z Egiptem, Tajlandią, Mongolią, Serbią, Indiami oraz Singapurem.

⁶ Договор о Евразийском экономическом союзе», dostępny: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_163855/

Zgodnie z Traktatem o Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej z 29 maja 2014 roku odbywa się szeroko zakrojona integracja między członkami Unii. Harmonizacja obejmuje przepisy techniczne, handel zagraniczny, wdrażanie jednolitej taryfy celnej, środki ochrony rynków krajowych, regulacje rynków finansowych, politykę walutową, sprawy makroekonomiczne, współpracę w zakresie energii i transportu, ochronę własności intelektualnej, rolnictwo, przemysł oraz budowanie wspólnego rynku gazu ziemnego, ropy naftowej i produktów ropopochodnych, leków i wyrobów medycznych. W planach jest także stworzenie unii monetarnej i powstanie nowej waluty na wzór euro. Przykładowo w ramach prawa żywnościowego, w tym szczególnie wymogów co do znakowania i bezpieczeństwa żywności osiągnięto już pełną harmonizację prawa na szczeblu Unii.

Akty prawne Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej są dostępne (także w języku angielskim) na portalu prawnym EAUG: <https://docs.eaeunion.org/ru-ru>.

Wykres przedstawia wielkość PKB EAUG w 2017 na tle dziesięciu największych państw i organizacji międzynarodowych

Źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Eurasian_Economic_Union#/media/File:GDP_PPP_2017_Selection.svg

Handel zagraniczny

Według danych za 2017 rok⁷ głównymi zewnętrznymi partnerami handlowymi EAUG jest Unia Europejska (49,8% eksportu i 40,7% importu) oraz Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku (25,1% eksportu i 42,8% importu).

Skromniej na razie kształtuje się handel wewnątrz unijny. W 2017 roku tylko 8,9% wymiany handlowej Rosja prowadziła w ramach EAUG. Najbardziej zintegrowany handel ma natomiast Białoruś: 52,5%⁸. Rosja jest jednocześnie największym eksporterem (63,4%) i drugim importerem (34,0%) w EAUG.

Perspektywy rozwoju EAUG

Z uwagi na zachodzące procesy integracji, Euroazjatycka Unia Gospodarcza obejmująca obecnie terytorium wynoszącym ponad 20 mln km² i zamieszkała przez ponad 180 mln ludności⁹ ma szansę stać się podmiotem na stałe wpisującym się w światową gospodarkę. Dzięki wspólnemu rynkowi, dostęp na rynek rosyjski będzie dawał coraz większe możliwości wchodzenia na rynki pozostałych państw członkowskich Unii przez podmioty zewnętrzne.

⁷http://eec.eaunion.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/tradestat/analytics/Documents/2017/Analytics_E_201712.pdf

⁸http://eec.eaunion.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_stat/tradestat/analytics/Pages/default.aspx

⁹<http://www.eaunion.org/>

XI. Dwustronna współpraca gospodarcza Rosji i Polski

Podstawową ogólną umową dotyczącą wzajemnego handlu między Unią Europejską a Federacją Rosyjską jest Umowa o partnerstwie i współpracy ustanawiająca partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi a Federacją Rosyjską z 24.06.1994 r.¹⁰ Nie zawarto dotychczas podobnego porozumienia w między Unią Europejską, a Euroazjatycką Unią Gospodarczą.

Podstawą dla rozwoju dwustronnych stosunków gospodarczych pomiędzy Polską a Rosją mogą być również umowy dwustronne. Naczelną w tym zakresie jest umowa między Rządem RP a Rządem FR o współpracy gospodarczej z 2 listopada 2004 r.¹¹, na mocy której powołano Polsko-Rosyjską Międzyrządową Komisję ds. Współpracy Gospodarczej, stanowiącą główne instytucjonalne forum dla dialogu gospodarczego między Polską i Rosją. Stosunki z Rosją reguluje ponadto szereg umów międzyrządowych odnoszących się do poszczególnych sfer relacji gospodarczych, w tym m.in. Umowa między Rządem RP a Rządem FR w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku z 22.05.1992 r. czy umowy regulujące współpracę w dziedzinie energetyki, transportu, infrastruktury granicznej, turystyki i kontaktów międzyregionalnych, a także certyfikacji weterynaryjnej i fitosanitarnej.

Wymiana handlowa Rosji z Polską w 2017 r.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2017 Federacja Rosyjska była siódmym partnerem gospodarczym Polski. Obroty handlowe pomiędzy Polską i Rosją wyniosły blisko 21,61 mld USD. Handel

¹⁰ Agreement on partnership and cooperation establishing a partnership between the European Communities and their Member States, of one part, and the Russian Federation, of the other part, OJ L 327, 28.11.1997, p. 3–69.

¹¹ M.P. 2005 nr 9 poz. 178.

z Rosją stanowił 2,99 % polskiej wymiany zagranicznej. Ogółem eksport do Rosji wyniósł 6,94 USD, a import z niej 14,67 mld USD. Odpowiednio zatem zanotowano wzrost o 20,1% i 27,7% w stosunku do roku 2016.

Obroty handlowe Polski i Rosji, 2017

Import w mld USD	Wzrost w % w por. z 2016 r.	Eksport w mld USD	Wzrost w % w por. z 2016 r.	Obrót ogółem w mld USD
14,67	27,7	6,94	20,1	21,61

Import z Rosji do Polski, 2017

	Grupa produktów	Wartość w USD
1.	PRODUKTY MINERALNE	9 646 917 220
2.	DZIEŁA SZTUKI, PRZEDMIOTY KOLEKCYJONERSKIE I ANTYKI	2 043 284 349
3.	METALE NIESZLACHETNE I ARTYKUŁY Z METALI NIESZLACHETNYCH	1 076 784 757
4.	PRODUKTY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO LUB PRZEMYSŁÓW POKREWNYCH	857 465 304
5.	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH; KAUCZUK I ARTYKUŁY Z KAUCZUKU	391 853 119
6.	MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; SPRZĘT ELEKTR.; ICH CZĘŚCI; URZĄDZENIA DO REJESTRACJI I ODTWARZANIA DŹWIĘKU I OBRAZU ORAZ CZĘŚCI I WYPOSAŻ. DO TYCH ARTYKUŁÓW	124 108 157
7.	DREWNO I ART. Z DREWNA; WĘGIEL DRZEWNY; KOREK I ART. Z KORKA; WYROBY ZE SŁOMY, Z ESPARATO LUB INNYCH MATERIAŁÓW DO WYPŁATANIA; WYROBY KOSZYKARSKIE I Z WIKLINY	108 302 698
8.	ŚCIER Z DREWNA LUB POZOSTAŁEGO WŁÓKNISTEGO MATERIAŁU CELULOZOWEGO; PAPIER LUB TEKSTURA, Z ODZYSKU (MAKULATURA I ODPADY); PAPIER I TEKSTURA ORAZ ARTYKUŁY Z NICH	92 892 654

źródło GUS

W roku 2017 zanotowano przewagę importu z Rosji nad eksportem.

Rosja tradycyjnie jest głównie eksporterem przede wszystkim surowców energetycznych. Do tej asymetrycznej względem pozostałych grup

towarów grupy zaliczamy przede wszystkim gaz, ropę naftową oraz węgiel kamienny. Dużą grupę stanowią także metale nieszlachetne oraz produkty przemysłu chemicznego i gumowego.

Eksport Polski do Rosji, 2017

	Grupa produktów	Wartość w USD
1.	MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; SPRZĘT ELEKTR.; ICH CZĘŚCI; URZĄDZENIA DO REJESTRACJI I ODTWARZANIA DŹWIĘKU I OBRAZU ORAZ CZĘŚCI I WYPOSAŻ. DO TYCH ARTYKUŁÓW	1 855 076 042
2.	PRODUKTY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO LUB PRZEMYSŁÓW POKREWNYCH	1 333 764 132
3.	METALE NIESZLACHETNE I ARTYKUŁY Z METALI NIESZLACHETNYCH	650 978 032
4.	POJAZDY, STATKI POWIETRZNE, JEDNOSTKI PŁYWAJĄCE ORAZ WSPÓLDZIAŁAJĄCE URZĄDZENIA TRANSPORTOWE	623 978 273
5.	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH; KAUCZUK I ARTYKUŁY Z KAUCZUKU	600 157 670
6.	GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻYWCZE; NAPoje BEZALKOHOLOWE, ALKOHOLOWE I OCET; TYTOŃ I PRZEMYSŁOWE NAMIASKI TYTONIU	433 863 972
7.	ARTYKUŁY PRZEMYSŁOWE RÓŻNE	376 373 513
8.	ŚCIER Z DREWNA LUB POZOSTAŁEGO WŁÓKNISTEGO MATERIAŁU CELULOZOWEGO; PAPIER LUB TEKSTURA, Z ODZYSKU (MAKULATURA I ODPADY); PAPIER I TEKSTURA ORAZ ARTYKUŁY Z NICH	260 819 481

źródło GUS

Pomimo rosyjskiego embarga na niektóre produkty (głównie żywnościowe) Polska jest jedynym z głównych eksporterów do Federacji Rosyjskiej i to nie tylko wśród państw Unii Europejskiej. Niezmiennie głównymi polskimi towarami eksportowymi były maszyny, produkty przemysłu chemicznego (m.in. tworzywa sztuczne, kauczuk i guma) oraz metale i produkty z metali nieszlachetnych. Ważnym polskim produktem eksportowym pozostają leki, kosmetyki i żywność. Należy jednak zauważyć, że część produktów, na które nałożone są rosyjskie sankcje w dalszym ciągu jest do Rosji eksportowanych dzięki specjalnym zwolnieniom albo poprzez tzw. reeksport, z którym walczą władze rosyjskie.

XII. Eksport/Import – uwarunkowania

Wzajemne relacje handlowe między Federacją Rosyjską i Polską pomimo wzajemnych barier taryfowych i pozataryfowych trwają i posiadają perspektywy rozwoju.

Należy nadmienić, że z uwagi na członkostwo obu krajów odpowiednio w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej i Unii Europejskiej większość regulacji w zakresie importu i eksportu znajduje się na poziomie ponadnarodowym.

Wspólne dla obu stron są ograniczenia w postaci:

- kontyngentów ilościowych,
- wysokich ceł na wybrane towary,
- wynikających z postępowań ochronnych kontyngenty.

Ograniczenia rosyjskie przybierają postać ponadto:

- długotrwałych biurokratycznych procedur dostępu do rynku usług budowlanych i zatrudniania specjalistów oraz towarzyszących podejmowaniu i realizacji projektów inwestycyjnych w Federacji Rosyjskiej,
- stosowania cen orientacyjnych (minimalnych) przy odprawie celnej towarów wwożonych do Rosji,
- problemów w uzyskaniu prawa własności do ziemi, w tym szczególnie utrudnienia dla inwestorów zagranicznych,
- braku skutecznej ochrony znaków towarowych.

Do ograniczeń europejskich należy zaliczyć:

- nadmierne i skomplikowane regulacje dotyczące niektórych produktów, np. żywności.

Ograniczenia na import do Rosji żywności¹²

· Embargo

Z dniem 7 sierpnia 2014 r. Rząd Federacji Rosyjskiej wprowadził zakaz importu do Rosji określonych produktów rolnych, surowców i żywności pochodzącej z państw Unii Europejskiej. Zakaz (wg ostatniej redakcji z 22 października 2016 r.) obejmuje w szczególności mięso wołowe i wieprzowe, mięso i podroby drobiowe, ryby, mleko i przetwory mleczne, warzywa i owoce oraz wyroby z mięsa.

W dniu 29 lipca 2015 r. Prezydent Rosji podpisał Dekret Nr 391 „O niektórych specjalnych środkach ekonomicznych podejmowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej”, zgodnie z którym od 6 sierpnia 2015 r. wprowadzono utylizację wwożonych oraz wprowadzonych do obrotu na rynku wewnętrznym towarów objętych zakazem wwozu. Postanowienia Dekretu nie dotyczą towarów wwożonych przez osoby fizyczne dla własnego wykorzystania oraz przemieszczanych wg procedury tranzytu celnego do państw trzecich, jednak pod warunkiem autentyczności dokumentów weterynaryjnych i fitosanitarnych, odpowiedniej zawartości ładunku oraz posiadania przez państwowe organy kontrolne dostatecznych podstaw do stwierdzenia, że dostawa towarów zostanie zakończona w miejscu zlokalizowanym poza terytorium Federacji Rosyjskiej zgodnie z warunkami procedury tranzytu celnego.

· Ograniczenia fitosanitarne i weterynaryjne

Kontrolę weterynaryjną i fitosanitarną w FR sprawuje Federalna Służba ds. Nadzoru Weterynaryjnego i Fitosanitarnego (Rosselholz nadzor), która wprowadziła następujące ograniczenia fitosanitarne względem m.in. Polski:

- nieuznawanie polskich świadectw fitosanitarnych - od 6 października 2014 r. obowiązuje zakaz reeksportu produktów pochodzenia roślinnego w oparciu o świadectwa wydawane przez PIORIN, w konsekwencji cze-

¹² Poniższe informacje opracowano z wykorzystaniem informatora: <https://informatorekonomiczny.msz.gov.pl/pl/europa/rosja/rosja>

go polskie świadectwa fitosanitarne dla reeksportu nie są honorowane przez Rosję i nie mogą być wydawane przez polską służbę fitosanitarną,

- zakaz importu serów i produktów seropodobnych – obowiązuje od 20 lutego 2015 r.,

- zakaz importu produktów rybnych,

- brak zasady pre-listingu w stosunku do polskich zakładów mięsnych,

- ograniczenia w eksporcie materiału szkółkarskiego i sadzeniaków ziemniaka,

- zakaz importu bydła, świń żywych i małych przeżuwaczy z UE (wirus Schmallenberg),

- zakaz importu mięsa wieprzowego (ASF),

- zakaz importu drobiu żywego, jaj inkubacyjnych i produktów drobiowych z wybranych województw,

- ograniczenia w eksporcie mięsa i produktów drobiowych,

- wwóz mięsa i produktów mięsnych z drobiu z ww. krajów jest dozwolony pod warunkiem, że produkty zostały poddane obróbce cieplnej gwarantującej zniszczenie wirusa ptasiej grypy,

- zakaz importu owoców i warzyw - od 1 sierpnia 2014 r. obowiązuje zakaz wwozu z Polski (i poprzez kraje trzecie) do Rosji następujących produktów roślinnych: jabłka, gruszki (kod taryfy celnej 0808), morele, wiśnie i czereśnie, brzoskwinie, nektaryny, śliwki, (0809), kapusty, kalafiora, kalarepa, jarmuż i podobne jadalne kapusty (0704), pozostałe warzywa (0709).

· Bariery wynikające z postępowań ochronnych

Rosja jest członkiem-założycielem Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (od 1 stycznia 2015 r.) oraz Unii Celnej Białorusi, Kazachstanu i Rosji (od 1 stycznia 2010 r.). Organizacje te w ramach swojego funkcjonowania zastosowały szereg instrumentów stanowiących bariery w relacjach handlowych Polski z krajami członkowskimi tych organizacji. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- zakłóconą płynność przejść granicznych - przedsiębiorcy skarżą się na niekończące się kontrole na stanowiskach celnych, wydłużone kolejki oraz zły system informowania, przez co nie są dotrzymywane terminy dostaw,

- niezakończoną pracę nad prawodawstwem podatkowym - problemy z naliczaniem VAT, powodowane różnicami w stawkach podatku i z jego zwrotem (przy dostawach z Rosji do Kazachstanu i Białorusi i odwrotnie),

- różne wymogi w urzędach celnych - każde państwo może wprowadzać swoje dodatkowe zasady,

- złożony system prawny składający się z dużej ilości dokumentów regulacyjnych.

· **Kontyngenty ilościowe**

Kontyngenty ilościowe są wprowadzane w celu ograniczenia wzrostu wielkości przywozu na obszar Unii Celnej. Decyzją nr 99 Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w 2016 r. obowiązywały kontyngenty ilościowe na import wybranych produktów rolnych do krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, w szczególności mięsa wołowego, wieprzowego, drobiowego oraz wybranych rodzajów serwatki mlecznej.

· **Licencjonowanie importu żwiru i tłucznia do Rosji**

· **Ograniczenia w imporcie cementu**

· **Certyfikaty i deklaracje**

Większość towarów sprzedawanych na terenie FR musi być zgodna z rosyjskimi standardami, nawet jeśli nie jest wymagana obowiązkowa certyfikacja. Podstawą do wydania certyfikatu zgodności jest protokół badania produkcji wydany przez akredytowane laboratorium. (Certyfikat zgodności (jakości) – dokument potwierdzający zgodność produkcji z wymogami jakości i bezpieczeństwa regulowanymi ustawodawstwem FR (normy GOST, GOST R, MKE, Warunki techniczne i inne). Certyfikat zgodności nazywany jest również certyfikatem jakości, certyfikatem bezpieczeństwa, certyfikatem celnym itd.)

Rola regulaminów technicznych w Rosji i Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EUG)

Regulaminy techniczne obecnie odgrywają ważną rolę w systemie certyfikacji zarówno samej Rosji, jak i całej Unii Celnej. Są one zdecydowanie bardziej liberalne w porównaniu do standardów GOST. Certyfikacja zgodnie z regulaminem technicznym przebiega w sposób bardziej uporządkowany i mniej skomplikowany, ponieważ regulaminy techniczne określają tylko minimum wymogów stawianych produkcji wyrobów, samym wyrobom i usługom. Certyfikacja GOST-R z każdym rokiem przybierała postać procesu coraz mniej sformalizowanego i kontrolowanego. Charakteryzowała się dużą biurokracją i nie przynosiła pożądanych efektów.

W związku z powstaniem Unii Celnej, a następnie EUG, której członkami obecnie są: Białoruś, Kazachstan, Rosja, Armenia i Kirgizja, regulaminy techniczne ustalane są wspólnie, na poziomie Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej. Po przyjęciu określonych regulaminów technicznych o zasięgu unijnym, krajowe regulaminy techniczne stają się nieważne.

· **Inne ograniczenia dostępu do rynku**

- Ograniczenia w tranzycie przez Rosję

Niezależnie od wprowadzonych przez Rosję zakazów wwozu produktów rolnych z krajów UE, kraj ten ogranicza także tranzyt towarów objętych embargiem do krajów trzecich przez swoje terytorium.

Stanowiska Federalnej Służby Celnej FR (FTS) i Federalnej Służby ds. Kontroli Weterynaryjnej i Fitosanitarnej (Rossielchoznadzor) wzajemnie się wykluczają, co stanowi dodatkowe ryzyko w tranzycie.

- Obowiązek wyprzedzającego informowania o towarach wwożonych na obszar Unii Celnej

Wymóg ten wiąże się z koniecznością przekazania szerszego niż standardowo wymagane na karnecie TIR zakresu danych do systemu informatycznego organów celnych właściwego państwa Unii Celnej na dwie godziny przed faktycznym przywozem towarów na obszar Unii Celnej¹³.

¹³ decyzja Komisji Unii Celnej Rosji, Białorusi i Kazachstanu nr 899 z dnia 9 grudnia 2011 r. „O wprowadzeniu obowiązku wyprzedzającego informowania o towarach, wwożonych na

- System opłat drogowych „Platon”

W dniu 15 listopada 2015 r. wszedł w życie wymóg wnoszenia opłat przez przewoźników za przejazd po drogach federalnych pojazdów o masie całkowitej przekraczającej 12 ton (system opłat drogowych „Platon”).

- Ograniczania liczby przewozów w transporcie drogowym
- **Ochrona własności przemysłowej i intelektualnej.**

Kwestię ochrony praw własności przemysłowej i intelektualnej reguluje czwarta część Kodeksu Cywilnego Federacji Rosyjskiej z dnia 18 grudnia 2006 roku Nr 230-FZ. Podstawowe zasady tej dziedziny regulacji odpowiadają międzynarodowym standardom.

Rejestracji znaku towarowego w Rosji dokonuje Federalna Służba ds. Własności Intelektualnej (ROSPATENT), informacje o znaku towarowym zamieszczane są w Państwowym Rejestrze Znaków Towarowych i Znaków Usługowych Federacji Rosyjskiej. Na zarejestrowany znak towarowy wydaje się świadectwo.

Prawo żywnościowe Unii Europejskiej

W przypadku importu z Rosji do Unii Europejskiej należy zwrócić szczególną uwagę na regulacje prawa żywnościowego¹⁴. Na mocy rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności¹⁵ żywność importowana do Unii Europejskiej musi spełniać wymogi prawa unijnego, które są bardzo rygorystyczne m.in. w zakresie znakowania produktów.

Szczególnie należy zwrócić uwagę na importowane suplementy diety. Może się okazać, że są one wyprodukowane z substancji niedopuszczonych do obrotu w Unii lub do których nie ma zatwierdzonych oświadczeń zdrowotnych.

obszar Unii Celnej transportem samochodowym”.

¹⁴ Zob. Ostasiewicz Anna, Zasady importu produktów rolnictwa ekologicznego – aspekty praktyczne i prawne Opublikowano: LEX/el. 2016

¹⁵ OJ L 31, 1.2.2002, p. 1–24

Ponadto import żywności ekologicznej do Unii Europejskiej odbywa się na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych, rozporządzenia Komisji (WE) nr 1235/2008 z dnia 8 grudnia 2008 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2016/1842 z dnia 14 października 2016 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1235/2008 oraz rozporządzenie (WE) nr 889/2008. Zgłoszenia przesyłek dokonuje się TRACES. Aby móc wprowadzić żywność jako ekologiczną produkty muszą być zgodne z wymogami powyższych rozporządzeń.

XIII. Zachęty / bariery wejścia na dany rynek

W przypadku Rosji, tak jak i w innych krajach można wymienić bariery, jak i zachęty do wejścia na dany rynek. Warto jednak w każdym przypadku sprawdzić, czy właśnie w naszym przypadku więcej będzie ograniczeń, czy więcej perspektyw, których w przypadku Rosji nie brakuje.

Bariery

- **System licencji na prowadzenie działalności gospodarczej**

Na podstawie Ustawy Federalnej nr 128-FZ z dnia 8 sierpnia 2001 r. „O licencjonowaniu niektórych rodzajów działalności gospodarczej” szereg rodzajów działalności gospodarczej wymaga uzyskania licencji w stosownym organie administracji państwowej. Wykaz podany jest w Art. 17 powyższej ustawy.

- **Ograniczenia w uzyskaniu pozwolenia na pracę**

W Rosji obowiązują ograniczenia ilościowe wydawanych pozwoleń na pracę – zaproszeń na wjazd do FR obywateli innych państw w celu wykonywania pracy (na mocy uchwały rządu nr 782 z 30.10.2002 r.) Podstawowe zasady wydawania pozwoleń na pracę na terytorium FR dla obywateli innych państw (w tym obywateli RP), obowiązują na podstawie art. 18 ustawy 115-FZ „O prawnym statusie obcokrajowców w Federacji Rosyjskiej” z 25.07.2002r. (z późniejszymi zmianami). Od 13 kwietnia 2004 r. obcokrajowiec, wjeżdżający do FR w celu wykonywania pracy, musi posiadać tzw. zwykłą wizę roboczą, wydawaną na okres kontraktu, lecz nie dłużej niż na 1 rok. W lipcu 2010 r. wprowadzono pewne ułatwienia w zatrudnianiu tzw. wysokokwalifikowanych specjalistów z zagranicy przez rosyjską osobę prawną lub filię zagranicznej osoby prawnej. Kryterium uznania za specjalistę jest kwota wynagrodzenia (2 mln rubli za okres kontraktu, lecz nie dłużej niż na okres trzech lat). Wysoko

wykwalfikowani specjaliści zostali wyjęci spod obowiązującego limitu ilości wydawanych w danym roku pozwoleń na pracę. Obcokrajowiec ubiegający się o zezwolenie na pracę powinien potwierdzić znajomość języka rosyjskiego, historii Rosji oraz podstawową wiedzę w zakresie prawa Federacji Rosyjskiej, dostarczając odpowiednie dokumenty. Istnieją także pewne ograniczenia dot. zatrudniania pracowników zagranicznych w niektórych sektorach gospodarki rosyjskiej i określony został ich maksymalny dopuszczalny udział w wielkości zatrudnienia w poszczególnych firmach. Maksymalny odsetek pracowników zagranicznych w stosunku do ogólnej liczby zatrudnionych w poszczególnych firmach w zależności od sektora gospodarki.

Zachęty

Warto przede wszystkim zapoznać się ze stroną Rosyjskiej Agencji Inwestycji (Российское Инвестиционное Агентство) <http://investment-in-russia.ru/site/en?view=ABOUT-THE-AGENCY> oraz Inwestycyjnego Portalu Regionów Rosji (Инвестиционный Портал Регионов России) www.investinregions.ru, aby zapoznać się z aktualnościami w sferze inwestycji.

· Specjalne strefy ekonomiczne

Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) to duży projekt federalny, którego celem jest rozwój regionów poprzez bezpośrednie inwestycje zagraniczne i rosyjskie w przemysł gospodarki hi-tech, import zastępujący produkcję, przemysł stoczniowy i turystykę.

Specjalne strefy ekonomiczne ustanawia się na 49 lat. Rezydent SSE zachowuje prawo do zakupu działki po obniżonej stawce po rozpoczęciu działalności produkcyjnej.

Wszystkie strefy są obdarzane przez państwo specjalnym statusem prawnym, który zapewnia przedsiębiorcom określone preferencje podatkowe i preferencje, a także gwarantuje dostęp do gotowej do użycia infrastruktury inżynierskiej, logistycznej i biznesowej. Koszty projektu realizowanego w SSE są średnio o 30-40% niższe w porównaniu z praktyką ogólną w Rosji.

Dla rosyjskich firm SEE zapewnia znakomitą możliwość realizacji swoich ambitnych projektów i wejścia na rynki międzynarodowe. Dla zagranicznych inwestorów SEE zapewnia dostęp do rynku rosyjskiego.

W Rosji mamy podział na strefy przemysłowe, innowacyjne, turystyczne i logistyczne.

Strefy działają na podstawie ustawy federalnej nr 473-FZ of 29.12.2014 r. o terytoriach szybkiego rozwoju społeczno-gospodarczego w Federacji Rosyjskiej

· **Klastry przemysłowe**

W Rosji funkcjonuje bardziej rozwinięta niż w Polsce koncepcja klastrów przemysłowych. Zostały one zdefiniowane w ustawie federalnej z 31.12.2014 r. nr 488-FZ o polityce przemysłowej w Federacji Rosyjskiej jako zespół podmiotów działających w branży przemysłowej, powiązanych wzajemnymi stosunkami w tej branży ze względu na bliskość terytorialną oraz zależność funkcjonalną, i umieszczonych na terytorium jednego lub kilku podmiotów federalnych Federacji Rosyjskiej. Dodatkowe regulacje znajdziemy w postanowieniu Rządu Federacji Rosyjskiej z dnia 31.07.2015 r. nr 779. Uczestnikami klastrów przemysłowych mogą być osoby prawne założone w Rosji, które zawierają umowę o uczestnictwie w działalności przemysłowej klastra. Jej przedmiotem może być m.in. działalność ekspercka czy organizacyjna klastra przemysłowego.

· **Dostęp do nieruchomości**

Zgodnie art. 62 § 3 Konstytucji Federacji Rosyjskiej, cudzoziemiec (zarówno osoba fizyczna, jak i prawna) teoretycznie ma takie samo prawo zakupu nieruchomości, jak obywatel Rosji. Wyjątki stanowią jedynie terytoria i miasta o znaczeniu strategicznym i wojskowym. Wystarczy zawrzeć umowę z właścicielem nieruchomości oraz zarejestrować ją we właściwym terytorialnie organie administracji państwowej.

Wyłączeniu od nabywania podlegają m.in. grunty rolne, nieruchomości należące do państwa i samorządów, ziemia może być wyłącznie dzierżawiona i nie może być przedmiotem obrotu. Przed nabyciem nieruchomości każdy cudzoziemiec musi uregulować swój status prawny na terytorium FR, czyli otrzymać pozwolenie na pracę, czasowy pobyt

w Rosji, mieć wizę oraz dokument potwierdzający faktyczne przebywanie w miejscu zameldowania. Natomiast zakup nieruchomości przemysłowych przez podmioty gospodarcze z kapitałem zagranicznym nie jest niczym ograniczony. Dla inwestorów zagranicznych istnieją także możliwości dzierżawy na korzystnych warunkach gruntów pod inwestycje.

· **Liberalne prawo pracy**

Rosja posiada bardziej liberalne od polskiego regulacje pracownicze przez co łatwiej przedsiębiorcom jest zatrudniać, delegować i zwalniać pracowników, jeżeli jest taka ekonomiczna potrzeba. Pozycja związków zawodowych jest dosyć słaba (Kodeks pracy Federacji Rosyjskiej z 30.12.2001 nr 197-F3¹⁶).

Pozostałe sprzyjające czynniki:

- **Niskie podatki (zob. rozdział IX)**
- **Formy prowadzenia działalności (zob. rozdział VII).**
- **Wspólny rynek Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (zob. rozdział XI).**
- **Zbliżona do Polski kultura biznesowa- (zob. rozdział XV).**
- **Zasoby naturalne (zob. rozdział IV).**

¹⁶ «Трудовой кодекс Российской Федерации» от 30.12.2001 N 197-ФЗ, https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34683/

XIV. Zamówienia publiczne

System zamówień publicznych Federacji Rosyjskiej jest dosyć zawiły i bardzo szczegółowo uregulowany. Szczególnie w stosunku do podmiotów, towarów i usług z zagranicy wprowadzono szereg ograniczeń.

Najważniejsze regulacje w obszarze zamówień publicznych znajdują się w;

- kodeksie cywilnym Federacji Rosyjskiej,
- ustawie federalnej z dnia 5 kwietnia 2013 roku nr 44-FZ o systemie kontraktowym w strefie zamówień towarów, robót, usług w celu zapewnienia potrzeb państwowych i samorządowych (dalej: ustawa o zamówieniach publicznych),
- ustawie federalnej z dnia 31 grudnia 2012 roku nr 275-FZ o państwowym zamówieniu obronnym; Ustawa federalna z dnia 13 grudnia 1994 roku nr 60-FZ o dostawach dla federalnych potrzeb państwowych,
- ustawie federalnej z dnia 2 grudnia 1994 roku nr 53-FZ o zamówieniach i dostawach produkcji rolnej dla potrzeb państwa.

Podstawowe znaczenie dla całego systemu ma ustawa o zamówieniach publicznych. Generalną zasadą jest możliwość uczestnictwa w zamówieniach publicznych jakiejkolwiek osoby prawnej, niezależnie od jej organizacyjno-prawnej formy, rodzaju własności, miejsca i miejsca pochodzenia kapitału, lub jakiejkolwiek osoby fizycznej, w tym zarejestrowanej jako przedsiębiorca indywidualny (zasada narodowego traktowania).

Od tej zasady są jednak wyjątki. W przetargach w przedmiocie zamówień publicznych nie mogą brać udziału spółki stref off-shore. Ich wykaz jest ustanawiany w drodze rozporządzenia Ministerstwa Finansów. Obecnie wykaz znajduje się w załączniku do rozporządzenia Ministerstwa Finansów Rosji z 13 listopada 2007 roku nr 108n (Приказ Минфина

России от 13.11.2007 N 108н „Об утверждении Перечня государств и территорий, предоставляющих льготный налоговый режим налогообложения и (или) не предусматривающих раскрытия и предоставления информации при проведении). W tym wykazie znajdziemy około 40 państw i terytoriów, m.in. Monako czy Hong Kong.

Zarówno ustawa o zamówieniach publicznych jak i inne przepisy nie wprowadzają wymogu posiadania przedstawicielstwa lub oddziału zarejestrowanego na terytorium Federacji Rosyjskiej.

Istnieje szeroki katalog wyłączeń przedmiotowych w rosyjskich zamówieniach publicznych. Wprowadzane są one w celach ochrony podstaw ustroju państwa, zapewnienia obrony kraju i bezpieczeństwa państwa, ochrony rynku wewnętrznego Federacji Rosyjskiej, rozwoju gospodarki narodowej oraz wsparcia rosyjskich producentów towarów. Ustawa o zamówieniach publicznych daje uprawnienia Rządowi Federacji do wprowadzania w powyższych celach zakazów dopuszczenia towarów zagranicznych lub usług dostarczanych przez osoby zagraniczne oraz ograniczeń w zakresie dopuszczenia w wspomnianych towarów lub usług.

Zakazy obejmują następujące towary i usługi zagraniczne:

- produkty rolne,
- towary i usługi dla potrzeb obrony kraju i bezpieczeństwa państwa,
- towary przemysłu lekkiego lub najem takich towarów,
- poszczególne rodzaje towarów z sektora samochodowego,
- oprogramowania,
- poszczególne rodzaje robót i usług świadczonych przez tureckie spółki.

Do ograniczeń należy zaliczyć:

- poszczególne rodzaje zagranicznych wyrobów medycznych,
- produkty lecznicze włączone do wykazu najważniejszych i niezbędnych do życia leków.

W powyższym aspekcie kwestia kraju pochodzenia jest traktowana zgodnie z międzynarodowymi umowami pomiędzy państwami będącymi członkami Unii Celnej (Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej) zawierającymi regulacje w przedmiocie określenia w kraju pochodzenia towaru. Kraj pochodzenia towarów pochodzących z terytorium państwa członkowskiego Unii Celnej (Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej) jest co do zasady określany na podstawie prawa państwa członkowskiego.

Przepisy szczegółowe odnoszą się do powyższych zakazów i ograniczeń wprowadzając do nich szereg wyjątków do wyjątków.

Rosja posiada państwowy portal informatyczny (Jeden System Informacyjny w Obszarze Zamówień Publicznych) służący do udziału podmiotów i ich obsługi w obszarze zamówień publicznych: <http://www.zakupki.gov.ru/epz/main/public/home.html>

Udział zagranicznych, w tym polskich przedsiębiorstw w zamówieniach publicznych w Rosji-trudno w sposób rzetelny oszacować ze względu na powszechną praktykę prowadzenia działalności poprzez spółki zarejestrowane w Rosji. Polskie firmy uczestniczą w realizacji rosyjskich zamówień publicznych. Ostatnim spektakularnym sukcesem w tej dziedzinie jest wygranie przez polską firmę przetargu na dostarczenie bramek na stadiony piłkarskie w związku z organizacją mistrzostw świata w piłce nożnej w 2018 roku.

XV. Kultura Biznesowa

Pomimo, że Rosja nie jest obecnie najbardziej preferowanym przez polskich przedsiębiorców zagranicznym obszarem prowadzenia biznesu, to wciąż jest dosyć ważnym dla nich rynkiem. Co więcej jest to rynek z ogromnym potencjałem, który jest wykorzystywany przez polskich przedsiębiorców jedynie w niewielkim zakresie.

Na płaszczyźnie biznesowych relacji warto zwrócić uwagę na kilka ważnych aspektów;

- Znajomość języka

Pomimo rosnącej popularności języka angielskiego, to językiem biznesu na Wschodzie pozostaje niezmiennie rosyjski, którego znajomość jest wprost niezbędna,

- Hierarchiczność

Na czele delegacji czy w spotkaniu biznesowym powinna stać osoba stojąca najwyżej w hierarchii i dobrze by było, aby miała ona swojego odpowiednika po drugiej stronie. Dlatego warto wcześniej dokładnie wy badać, kto będzie na spotkaniu, ażeby nie okazało się ono bezowocne z powodu trafienia na osoby niedecyzyjne. Należy też zwrócić uwagę, że dla większości Rosjan może być afrontem, jeżeli jako główną osobę do rozmów z nimi wyznacza się kobietę. Niebagatelną rolę pełnią także kontakty osobiste i nieformalne,

- Punktualność

Pomimo wymagania punktualności od innych, Rosjanie często jej nie przestrzegają – należy takie sytuacje przyjąć ze spokojem,

- Jasność

W czasie rozmów zaleca się przedstawiać swoje propozycje jasno, bez zbędnych zawłości i przedłużania

- Kurtuazja

W dobrym tonie jest zaproponowanie rewizyty obejmującej nie tylko dalsze rozmowy, ale też rozrywkę, na przykład wspólne wyjście do restauracji. Warto też mieć przygotowane podarunki dla swoich kontrahentów - oczywiście należy wziąć tutaj również wewnętrzną hierarchię strony rosyjskiej,

- Urzędy

Przy załatwianiu jakiegokolwiek sprawy administracyjnej warto uzbroić się w cierpliwość. Do dosyć powszechnych praktyk należy korupcja, z którą władze starają się walczyć.

Podsumowując powyższe należy rzetelnie i z optymizmem patrzeć na prowadzenie biznesu w Rosji. O ile jeszcze w 2010 roku w corocznym rankingu Ease of Doing Business, Rosja została sklasyfikowana na 124-y miejscu na świecie, to obecnie (ranking z 2017 roku) zajmuje już 35-te miejsce. Stosunkowo wysoko w skali pozostałych państw świata, oceniono łatwość zakładania firmy, kwestie związane z rejestracją własności, dostęp do kredytów oraz łatwość zawierania kontraktów.

W celu szczegółowego zaznajomienia się z największymi ułatwieniami i utrudnieniami prowadzenia biznesu w Rosji warto sięgnąć do „Economy Pro le of Russian Federation

Doing Business 2018 Indicators” (2018):

<http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Profiles/Country/RUS.pdf>.

XVI. Przydatne kontakty

- **Zagraniczne Biuro Handlowe PAIH Moskwa**

Wojciech Kolignan - kierownik biura
e-mail: wojciech.kolignan@paih.gov.pl
+79257152870

Wiktor Antonow - ekspert
e-mail: wiktor.antonow@paih.gov.pl
russia.trade.gov.pl

- **Ambasada Rzeczypospolitej w Moskwie**

adres: 123 557 Moskwa, ul. Klimaszkina 4
+7 495 231 1500
tel. komórkowy konsula dyżurnego: +7 916 698 99 41
moskwa.amb.sekretariat@msz.gov.pl

- **Konsulat Generalny RP w Sankt Petersburgu**

adres: ul. 5-ta Sowietkaja 12/14, 191036 Sankt Petersburg
(007-812) 336 31 40-41
e-mail: sanktpetersburg.kg.sekretariat@msz.gov.pl
www.sanktpetersburg.msz.gov.pl

- **Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie**

adres: ul. Kasztanowa Aleja 51, 236000 Kaliningrad
adres korespondencyjny z Polski: Konsulat Generalny RP 14-500 Braniewo, ul. Hożjusza 1 skr. poczt. 20
tel.: (007-4012) 976 400, 976 406, 976 407, 976 440
e-mail: kaliningrad.kg.sekretariat@msz.gov.pl
www.kaliningrad.msz.gov.pl

- **Konsulat Generalny RP w Irkucku**

adres: ul. Suche-Batora 18, 664003 Irkuck
tel.: (007-3952) 28 80 10
e-mail: irkuck.kg.sekretariat@msz.gov.pl
www.irkuck.msz.gov.pl

· **Agencja Konsularna w Smoleńsku**

adres: ul. Mira 1, 214014 Smoleńsk

tel.: (007-4812) 64 72 91

smolensk.ak.sekretariat@msz.gov.pl

· **Przedstawicielstwo Handlowe Rosji w Polsce**

ul. Belwederska 25, 00-761 Warszawa

tel. (0-22) 849 58 17, 849 46 80

· **Polski Klub Biznesu w Moskwie**

e-mail: klubpolski@interia.eu

www.polskibiznes.ru

· **Polsko-Rosyjska Izba Handlowo-Przemysłowa**

ul. Zimna 2 lok 2

00-138 Warszawa

Telefon: (22) 654 73 73

E-mail: prihp@prihp.pl

www.prihp.pl

· **Izba Przemysłowo - Handlowa Polska Azja**

<http://www.piechocinski.pl/>

· **Fundacja Instytut Prawa Wschodniego im. Gabriela Szerszeniewicza**

e-mail: kontakt@ipw.com.pl

Telefon: 663 088 425

<http://ipw.com.pl/>

